

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ The supremacy of the Son

¹ Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις, ² ἐπ' ἐσχάτου* τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν Υἱῷ, ὃν ἔθηκεν κληρονόμον πάντων, δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν.† ³ ὃς ὡν ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτήρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, δι' ἑαυτοῦ‡ καθαρισμὸν ποιησάμενος τῶν ἀμαρτιῶν§ ἡμῶν* ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ† τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς, ⁴ τοσοῦτω κρείττων γενόμενος τῶν ἀγγέλων ὅσω διαφορώτερον παρ' αὐτοὺς κεκληρονόμηκεν ὄνομα.

He is superior to angels

⁵ Τίνι γὰρ εἶπέν ποτε τῶν ἀγγέλων, «Υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε,» καὶ πάλιν, «Ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς Πατέρα,

* **1:2** εσχάτου f³⁵ ρ⁴⁶κ^{A,B} [95%] RP,HE,OC,CP,NU | εσχάτων [5%] TR † **1:2** τους αιωνας εποιησεν f³⁵ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | 312 ρ⁴⁶κ^{A,B,I} [3%] NU ‡ **1:3** αυτου δι εαυτου f³⁵ (89.3%) RP,HE,OC,TR,CP | 1 κ^{A,B} (5.2%) NU | 23 (1%) | 121 (3.4%) | 21 ρ⁴⁶ (0.3%) | part of a larger omission [homoioteleuton] (0.7%) § **1:3** ποιησαμενος των αμαρτιων f³⁵ [95%] RP,HE,OC,TR,CP | 231 ρ⁴⁶κ^{A,B} [5%] NU * **1:3** ημων f³⁵ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | — ρ⁴⁶κ^{A,B} [3%] NU † **1:3** δεξια f³⁵ ρ⁴⁶κ^{A,B} [90%] RP,HE,OC,TR,NU | 1 του θρονου [10%] CP

καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς Υἱόν»; ⁶ Ὅταν δέ, πάλιν, εἰσαγάγη τὸν Πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην λέγει, «Καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι Θεοῦ.» ⁷ Καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους λέγει, «Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα»· ⁸ πρὸς δὲ τὸν Υἱόν· «Ὁ θρόνος σου, ὁ Θεός, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος· † <Ῥάβδος Εὐθύτητος> ἢ ῥάβδος § τῆς βασιλείας σου. ⁹ Ἠγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν, διὰ τοῦτο ἔχρισέν σε ὁ Θεός, ὁ Θεός σου, ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου.» ¹⁰ Καί· «Σὺ κατ' ἀρχάς, Κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσιν οἱ οὐρανοί· ¹¹ αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις—καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται· ¹² καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἐλίξεις αὐτούς* καὶ ἀλλαγήσονται, σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσιν.»

¹³ Πρὸς τίνα δὲ τῶν ἀγγέλων εἶρηκέν ποτε, «Κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου»; ¹⁴ Οὐχὶ πάντες εἰσὶν λειτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν;

† 1:8 αἰωνος f³⁵ (98.6%) RP,HE,OC,TR,CP | 1 και η ϣ⁴⁶ KA,B (1.4%) NU § 1:8 ευθυτητος η ραβδος f³⁵ (98.3%) RP,HE,OC,TR,CP | της 13 ϣ⁴⁶ A,B (1.2%) NU | 13 (0.3%) | — κ (I take it that 'Scepter of Uprightness' is a proper name, like 'Excalibur'; the Alexandrians missed it.) * 1:12 αυτους f³⁵ (98.8%) RP,HE,OC,TR,CP | 1 ως ιματιον ϣ⁴⁶ KA,B (1.2%) NU

2

Do not neglect the great salvation

¹ Διὰ τοῦτο, δεῖ περισσοτέρως ἡμᾶς προσέχειν* τοῖς ἀκουσθεῖσιν, μήποτε παραρρωῶμεν.† ² Εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐγένετο βέβαιος, καὶ πᾶσα παράβασις καὶ παρακοὴ ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν, ³ πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας;—ἦτις ἀρχὴν λαβοῦσα λαλεῖσθαι διὰ τοῦ Κυρίου, ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώθη, ⁴ συνεπιμαρτυροῦντος τοῦ Θεοῦ σημείοις‡ καὶ τέρασιν καὶ ποικίλαις δυνάμεσιν καὶ Πνεύματος Ἁγίου μερισμοῖς κατὰ τὴν αὐτοῦ θέλησιν.

Temporarily lower than angels

⁵ Οὐ γὰρ ἀγγέλοις ὑπέταξεν τὴν οἰκουμένην τὴν μέλλουσαν, περὶ ἧς λαλοῦμεν· ⁶ διεμαρτύρατο δέ πού τις λέγων· «Τί ἐστὶν ἄνθρωπος ὅτι μιμήσκη αὐτοῦ, ἢ υἱὸς ἀνθρώπου ὅτι ἐπισκέπη αὐτόν; ⁷ Ἠλάττωσας αὐτόν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους· δόξη καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτόν,§ ⁸ πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ.» Ἐν γὰρ τῷ*

* 2:1 ἡμας προσεχειν f³⁵ [95%] RP,HE,OC,TR,CP | 21 p⁴⁶ κA,B [5%] NU † 2:1 παραρρωωμεν f³⁵ [90%] RP,HE,OC,TR,CP | παραρρωωμεν p⁴⁶ κA,B [10%] NU ‡ 2:4 σημειοις f³⁵ [35%] | 1 τε p⁴⁶ κA,B [65%] RP,HE,OC,TR,CP,NU § 2:7 αυτον f³⁵ p⁴⁶ B (74.7%) RP,HE,OC,NU | 1 και κατεστησας 1 επι τα εργα των χειρων σου κA,C (25.3%) TR,CP * 2:8 γαρ τω f³⁵ p⁴⁶ A,C [97%] RP,HE,OC,TR,CP | 21 κB [3%] NU

ὑποτάξαι αὐτῷ† τὰ πάντα, οὐδὲν ἀφῆκεν αὐτῷ ἀνυπότακτον. Νῦν δὲ οὐπω ὀρώμεν αὐτῷ τὰ πάντα ὑποτεταγμένα.

⁹ Τὸν δὲ <βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἡλαττωμένον> βλέπομεν, Ἰησοῦν (διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου), <δόξη καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένον>—ὅπως χάριτι Θεοῦ ὑπὲρ παντὸς γεύσεται θανάτου.

“Bringing many sons into glory”

¹⁰ Ἐπρεπεν γὰρ αὐτῷ, δι' ὃν τὰ πάντα καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγαγόντα, τὸν Ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν διὰ παθημάτων τελειῶσαι. ¹¹ Ὁ τε γὰρ ἀγιάζων καὶ οἱ ἀγιαζόμενοι ἐξ ἑνὸς πάντες· δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ἐπαισχύνεται ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖν, ¹² λέγων, «Ἀπαγγελῶ τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου· ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε». ¹³ καὶ πάλιν, «Ἐγὼ ἔσομαι πεποιθὼς ἐπ' αὐτῷ»· καὶ πάλιν, «Ἴδου ἐγὼ καὶ τὰ παιδιά ἃ μοι ἔδωκεν ὁ Θεός.»

¹⁴ Ἐπεὶ οὖν τὰ παιδιά κεκοινωνήκεν σαρκὸς καὶ αἵματος,‡ καὶ αὐτὸς παραπλησίως μετέσχευ τῶν αὐτῶν, ἵνα διὰ τοῦ θανάτου καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου—τοῦτ' ἔστιν τὸν διάβολον—¹⁵ καὶ ἀπαλλάξῃ τούτους, ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ παντὸς τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δουλείας. ¹⁶ (Οὐ γὰρ δήπου ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος

† 2:8 αυτω f³⁵ κA,C [98%] RP,HE,OC,TR,CP[NU] | — ϕ⁴⁶B [2%]

‡ 2:14 σαρκος και αιματος f³⁵ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | 321 ϕ⁴⁶κA,B,C [3%] NU

Ἀβραὰμ§ ἐπιλαμβάνεται.) 17 Ὅθεν ὥφειλεν κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι, ἵνα ἐλεήμων γένηται καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς, τὰ πρὸς τὸν Θεόν, εἰς τὸ ἰλάσκεσθαι τὰς ἀμαρτίας τοῦ λαοῦ. 18 Ἐν ᾧ γὰρ πέπονθεν αὐτὸς πειρασθεῖς, δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι.

3

The Apostle and High Priest of our confession

1 Ὅθεν, ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλήσεως ἐπουρανίου μέτοχοι, κατανοήσατε τὸν Ἀπόστολον καὶ Ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν, Ἰησοῦν Χριστόν,* 2 πιστὸν ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτόν, ὡς καὶ Μωϋσῆς† ἐν ὄλω‡ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. 3 Πλείονος γὰρ δόξης οὗτος§ παρὰ Μωϋσῆν

§ 2:16 ἀβρααμ f³⁵ [40%] | ἀβρααμ *rell* (This name is aspirated throughout the book, and the statement of evidence also obtains throughout the book.) [When Jehovah changed Abram's name to Abraham (Genesis 17:5) the intervocalic aspiration in Hebrew is adequately represented in English by 'h'; but so far as I know, there is no way in Greek to indicate intervocalic aspiration within a word—the only alternative to losing the aspiration altogether would be to place it at the beginning of the word.] * 3:1 ἰησοῦν χριστον f³⁵ [97%] RP,HE,OC,CP | 1 ϣ⁴⁶ κA,B,C [3%] NU | 21 TR † 3:2 μωυσης *rell* | μωσης κA,B [10%] TR (TR has the short form of the name throughout the book; the attestation varies, but does not exceed 25%.) ‡ 3:2 ολω f³⁵ κA,C [98%] RP,HE,OC,TR,CP[NU] | — ϣ^{13,46v} B [2%] § 3:3 δοξης ουτος f³⁵ ϣ¹³ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | 21 ϣ^{46v} κA,B,C [3%] NU

ἡξίωται, καθ' ὅσον* πλείονα τιμὴν ἔχει τοῦ οἴκου ὁ κατασκευάσας αὐτόν ⁴ —πᾶς γὰρ οἶκος κατασκευάζεται ὑπὸ τινος, ὁ δὲ τὰ πάντα κατασκευάσας Θεός— ⁵ καί, Μωϋσῆς μὲν πιστὸς ἐν ὄλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ὡς θεράπων, εἰς μαρτύριον τῶν λαληθησομένων, ⁶ Χριστὸς δὲ ὡς Υἱὸς ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, οὗ οἶκός ἐσμεν ἡμεῖς, ἐάνπερ † τὴν παρρησίαν καὶ τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος μέχρι τέλους βεβαίαν § κατάσχωμεν.

The Holy Spirit's warning

⁷ Διό—καθὼς λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· «Σήμερον, ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, ⁸ μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ, κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ⁹ οὗ ἔπειρασάν με* οἱ πατέρες ὑμῶν, ἐδοκίμασάν με † καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου τεσσαράκοντα ‡ ἔτη. ¹⁰ Διό

* 3:3 καθ' ὅσον *rell* | καθόσον **f**³⁵ [30%] (I include this for the record, and so as not to lose sight of it, but since there is evidently no difference in meaning I stay with the conventional pointing. Because of the *theta* there is no ambiguity.) † 3:4 τα **f**³⁵ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | — **ϑ**^{13,46} **κ**_{A,B,C} [3%] NU ‡ 3:6 εανπερ **f**³⁵ **ϑ**⁴⁶ **A,C** [97%] RP,HE,OC,TR,CP[NU] | εαν **ϑ**¹³ **B** [3%] | καν **κ** § 3:6 μεχρι τελους βεβαιαν **f**³⁵ **κ**_{A,C} (98%) RP,HE,OC,TR,CP | 3 (1.2%) | — **ϑ**^{13,46} **B** (0.8%) NU * 3:9 με **f**³⁵ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | — **ϑ**^{13,46} **κ**_{A,B,C} [3%] NU † 3:9 εδοκιμασαν με **f**³⁵ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | εν δοκιμασια **ϑ**^{13,46} **κ**_{A,B,C} [3%] NU ‡ 3:9 τεσσαρακοντα **f**³⁵ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | τεσερακοντα (**ϑ**¹³)**ϑ**⁴⁶ **κ**_{A,B,C} [3%] NU

προσώχθισα[§] τῆ γενεᾶ ἐκείνη* καὶ εἶπον,†
 «Ἀεὶ πλανῶνται τῆ καρδίᾳ· αὐτοὶ δὲ οὐκ
 ἔγνωσαν τὰς ὁδοὺς μου»· ¹¹ ὡς ὤμοσα ἐν
 τῇ ὀργῇ μου, «Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν
 κατάπαυσίν μου»— ¹² βλέπετε, ἀδελφοί,
 μήποτε ἔσται ἐν τινι ὑμῶν καρδίᾳ πονηρὰ
 ἀπιστίας, ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ Θεοῦ ζῶντος·
¹³ ἀλλὰ παρακαλεῖτε ἑαυτοὺς καθ' ἑκάστην
 ἡμέραν, ἄχρις οὗ τὸ «Σήμερον» καλεῖται,
 ἵνα μὴ σκληρυνθῇ ἐξ ὑμῶν τις‡ ἀπάτη τῆς
 ἀμαρτίας. ¹⁴ Μέτοχοι γὰρ γεγόναμεν τοῦ
 Χριστοῦ,[§] ἐάνπερ τὴν ἀρχὴν τῆς ὑποστάσεως
 μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν, ¹⁵ ἐν τῷ
 λέγεσθαι, «Σήμερον, ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ
 ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν
 ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ.» ¹⁶ Τίνες γὰρ
 ἀκούσαντες παρεπίκραναν; Ἄλλ' οὐ πάντες
 οἱ ἐξεληθόντες ἐξ Αἰγύπτου διὰ Μωϋσέος;*
¹⁷ Τίσιν δὲ προσώχθισεν τεσσαράκοντα†
 ἔτη; Οὐχὶ τοῖς ἀμαρτήσασι, ὧν τὰ κῶλα
 ἔπεσεν‡ ἐν τῇ ἐρήμῳ; ¹⁸ Τίσιν δὲ ὤμοσεν μὴ
 εἰσελεύσεσθαι εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, εἰ

§ 3:10 προσωχθισα *rell* | προσωχθησα [15%] * 3:10 εκεινη
 f³⁵ C [97%] RP,HE,OC,TR,CP | ταυτη ϣ^{13,46} κA,B [3%] NU † 3:10
 ειπον *rell* | ειπα CP ‡ 3:13 εξ υμων τις f³⁵ B [90%]
 RP,HE,OC,CP | 312 ϣ¹³ κA,C [10%] TR,NU § 3:14 γεγοναμεν
 του χριστου f³⁵ [95%] RP,HE,OC,TR,CP | 231 (ϣ¹³)ϣ⁴⁶ κA,B,C
 [5%] NU * 3:16 μωυσεος f³⁵ [40%] CP | μωυσεως κB,C [45%]
 RP,HE,OC,NU | μωσεως A [15%] TR † 3:17 τεσσαρακοντα
 f³⁵ [98%] RP,HE,OC,TR,CP | τεσσερακοντα ϣ⁴⁶ κA,B,C [2%] NU
 ‡ 3:17 επεσεν *rell* | επεσον [18%] | επεσαν [2%]

μη τοῖς ἀπειθήσασιν; ¹⁹ Καὶ βλέπομεν ὅτι οὐκ ἠδυνήθησαν εἰσελθεῖν διὰ[§] ἀπιστίαν.

4

¹ Φοβηθῶμεν οὖν, μήποτε καταλειπομένης ἐπαγγελίας εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, δοκῆ* τις ἐξ ὑμῶν ὑστερηκέναι.

There is still a promised rest

² Καί, γάρ ἐσμεν εὐηγγελισμένοι καθάπερ κάκεῖνοι,† ἀλλ' οὐκ ὠφέλησεν ὁ λόγος τῆς ἀκοῆς ἐκείνους, μὴ συγκεκριμένους‡ τῇ πίστει τοῖς ἀκούσασιν. ³ Εἰσερχόμεθα γὰρ εἰς τὴν[§] κατάπαυσιν οἱ πιστεύσαντες, καθὼς εἶρηκεν, «Ὡς ὠμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, «Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου»—καίτοι τῶν ἔργων ἀπὸ καταβολῆς κόσμου γενηθέντων, ⁴ εἶρηκεν γάρ που περὶ τῆς ἐβδόμης οὕτως, «Καὶ κατέπαυσεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ»· ⁵ καὶ ἐν τούτῳ, πάλιν, «Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου.» ⁶ Ἐπεὶ οὖν ἀπολείπεται τιναὶ εἰσελθεῖν εἰς αὐτήν, καὶ οἱ πρότερον εὐαγγελισθέντες οὐκ εἰσηλθον δι' ἀπείθειαν, ⁷ πάλιν τιναὶ ὀρίζει ἡμέραν, «Σήμερον,» ἐν Δαυὶδ λέγων,

§ 3:19 δια f³⁵ C [40%] | δι rell * 4:1 δοκη rell | δοκει [25%] † 4:2 κακεινοι f³⁵ p⁴⁶ α,Β,С [90%] RP,HE,OC,TR,NU | εκεινοι [10%] CP ‡ 4:2 συγκεκριμενους f³⁵ [83%] RP,HE,OC,CP [συγκεκριραμμενους 10%] | συγκεκριραμενος TR | συγκεκερασμενους (p⁴⁶ A,Β)C [7%] NU | συνκεκερασμενος κ § 4:3 την f³⁵ α,Α,С [99%] RP,HE,OC,TR,CP[NU] | — p^{13v,46B} [1%]

μετὰ τοσοῦτον χρόνον (καθὼς εἴρηται),*
 «Σήμερον, ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε,
 μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν.» ⁸ Εἰ
 γὰρ αὐτοὺς† Ἰησοῦς κατέπαυσεν, οὐκ ἂν περὶ
 ἄλλης ἐλάλει μετὰ ταῦτα ἡμέρας. ⁹ Ἄρα,
 ἀπολείπεται σαββατισμὸς τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ.
¹⁰ Ὁ γὰρ εἰσελθὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ
 καὶ αὐτὸς κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ,
 ὡσπερ ἀπὸ τῶν ιδίων ὁ Θεός.

We must give an account

¹¹ Σπουδάσωμεν οὖν εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην
 τὴν κατάπαυσιν, ἵνα μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τις
 ὑποδείγματι πέση τῆς ἀπειθείας. ¹² Ζῶν
 γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνεργῆς, καὶ
 τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον,
 καὶ διϊκνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς τε‡
 καὶ πνεύματος, ἀρμῶν τε καὶ μυελῶν· καί,
 κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας.
¹³ Καὶ οὐκ ἔστιν κτίσις ἀφανῆς ἐνώπιον αὐτοῦ,
 πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα τοῖς
 ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος.

We have a Great High Priest

¹⁴ Ἔχοντες οὖν Ἀρχιερέα Μέγαν διεληλυθότα
 τοὺς οὐρανούς, Ἰησοῦν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ,
 κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας. ¹⁵ Οὐ γὰρ ἔχομεν
 ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθῆσαι ταῖς

* 4:7 ειρηται f³⁵ [92%] RP,HE,OC,TR,CP | προειρηται p⁴⁶ KA,C
 [5%] NU | προειρηκεν B [3%] † 4:8 αυτους f³⁵ p⁴⁶ KA,B,C
 [85%] RP,HE,OC,TR,NU | 1 ο [5%] | αυτος [10%] CP ‡ 4:12 τε
 f³⁵ [90%] RP,HE,OC,TR,CP | — p⁴⁶ KA,B,C [10%] NU

ἀσθενείαις ἡμῶν, πεπειραμένον[§] δὲ κατὰ πάντα, καθ' ὁμοιότητα, χωρὶς ἁμαρτίας.
¹⁶ Προσερχώμεθα* οὖν μετὰ παρρησίας τῷ
 θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεον† καὶ
 χάριν εὖρωμεν, εἰς εὐκαιρον βοήθειαν.

5

Qualifications for high priesthood

¹ Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς τὸν Θεόν, ἵνα προσφέρῃ δῶρά τε καὶ θυσίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν, ² μετριοπαθεῖν δυνάμενος τοῖς ἀγνοοῦσιν καὶ πλανωμένοις, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς περικείται ἀσθένειαν. ³ Καὶ διὰ ταύτην* ὀφείλει, καθὼς περὶ τοῦ λαοῦ, οὕτως καὶ περὶ ἑαυτοῦ† προσφέρειν ὑπὲρ‡ ἁμαρτιῶν. ⁴ Καί, οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ[§] καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καθάπερ* καὶ† Ἀαρών.

Christ meets the qualifications

§ 4:15 πεπειραμενον f³⁵ C [98%] RP,HE,OC,TR,CP |
 πεπειρασμενον p^{46v} κA,B [2%] NU * 4:16 προσερχωμεθα *rell*
 | προσερχομεθα [25%] † 4:16 ελεον f³⁵ [96%] RP,HE,OC,TR,CP
 | ελεος p⁴⁶ κA,B,C [4%] NU * 5:3 δια ταυτην f³⁵ (90.7%)
 RP,HE,OC,TR,CP | δι αυτην p⁴⁶ κA,B,C (6.2%) NU | 1 ταυτης
 (1.9%) | 1 ταυτα (1.2%) † 5:3 εαυτου f³⁵ κA,C [98%]
 RP,HE,OC,TR,CP | αυτου p⁴⁶ B [2%] NU ‡ 5:3 υπερ f³⁵
 (93.1%) RP,HE,OC,TR,CP | περι p⁴⁶ κA,B,C (6.4%) NU | — (0.5%)
 § 5:4 αλλα f³⁵ p⁴⁶ κA,B,C [70%] RP,OC,CP,NU | αλλ ο [30%]
 HE,TR * 5:4 καθαπερ f³⁵ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | καθωσπερ
 p⁴⁶ κA,B [3%] NU | καθως C † 5:4 και f³⁵ p⁴⁶ κA,B,C [95%]
 RP,HE,OC,CP,NU | 1 ο [5%] TR

5 Οὕτως καὶ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασεν γεννηθῆναι ἀρχιερέα, ἀλλ' ὁ λαλήσας πρὸς αὐτόν, «Υἱὸς μου εἶ σύ· ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε»· 6 καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει, «Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ»· 7 ὅς, ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, δεήσεις τε καὶ ἱκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σώζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου, μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρύων, προσενέγκας, καὶ εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας, 8 καίπερ ὢν Υἱός, ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθεν τὴν ὑπακοήν. 9 Καὶ τελειωθεὶς ἐγένετο τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ πᾶσιν[‡] αἴτιος σωτηρίας αἰωνίου, 10 προσαγορευθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ· 11 περὶ οὗ πολλὸς ἡμῖν ὁ λόγος καὶ δυσερμήνευτος λέγειν, ἐπεὶ νωθοὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς.

“Let’s move on toward perfection”

12 Καὶ γὰρ ὀφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον, πάλιν χρεῖαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς τινὰ τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ Θεοῦ, καὶ γεγόνατε χρεῖαν ἔχοντες γάλακτος, καὶ οὐ στερεᾶς τροφῆς. 13 Πᾶς γὰρ ὁ μετέχων γάλακτος ἄπειρος λόγου δικαιοσύνης, νήπιος γάρ ἐστιν. 14 Τελείων δέ ἐστιν ἡ στερεὰ τροφή, τῶν διὰ τὴν ἔξιν

[‡] 5:9 τοις υπακουουσιν αυτω πασιν f³⁵ [95%] RP,HE,OC,TR,CP
 | 4123 p⁴⁶ κA,B,C [5%] NU § 5:12 και f³⁵ A,B [98%]
 RP,HE,OC,TR,CP[NU] | — p⁴⁶ κC [2%]

τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἔχόντων πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ.

6

¹ Διό, ἀφέντες τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστοῦ λόγον, ἐπὶ τὴν τελειότητα φερώμεθα,* μὴ πάλιν θεμέλιον καταβαλλόμενοι μετανοίας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων καὶ πίστεως ἐπὶ Θεόν, ² βαπτισμῶν διδαχῆς, ἐπιθέσεως τε χειρῶν, ἀναστάσεως τε νεκρῶν, καὶ κρίματος αἰωνίου. ³ Καὶ τοῦτο ποιήσομεν† ἐάνπερ ἐπιτρέπη‡ ὁ Θεός.

No one kills Jesus twice

⁴ Ἀδύνατον γὰρ τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας, γευσασμένους τε τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου καὶ μετόχους γεννηθέντας Πνεύματος Ἁγίου, ⁵ καὶ καλὸν γευσασμένους Θεοῦ ῥῆμα δυνάμεις τε μέλλοντος αἰῶνος, ⁶ καὶ παραπεσόντας, πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν — ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ παραδειγματίζοντας.

⁷ Γῆ γὰρ ἢ πιοῦσα τὸν ἐπ’ αὐτῆς πολλακίς ἐρχόμενου§ ὑετὸν καὶ τίκτουσα βοτάνην εὐθετον ἐκείνοις δι’ οὓς καὶ γεωργεῖται μεταλαμβάνει εὐλογίας ἀπὸ τοῦ Θεοῦ· ⁸ ἐκφέρουσα δὲ ἀκάνθας καὶ τριβόλους,

* 6:1 φερωμεθα *rell* | φερομεθα [15%] † 6:3 ποιησομεν f³⁵ p⁴⁶ κB, I^V [40%] OC, TR, CP, NU | ποιησωμεν A, C [59%] RP, HF | ποιησαντες [1%] ‡ 6:3 επιτρεπη *rell* | επιτρεπει [15%] § 6:7 πολλακις ερχομενον f³⁵ A, C [92%] RP, HF, OC, TR, CP | 21 p⁴⁶ κB [5%] NU | 2 [1%] | one other variant [2%]

ἀδόκιμος, καὶ κατάρας ἐγγύς, ἥς τὸ τέλος εἰς καῦσιν.

A word of encouragement

⁹ Πεπειίσμεθα δὲ περὶ ὑμῶν, ἀγαπητοί, τὰ κρείσσονα*—καὶ ἐχόμενα σωτηρίας—εἰ καὶ οὕτως λαλοῦμεν. ¹⁰ Οὐ γὰρ ἄδικος ὁ Θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν, καὶ τοῦ κόπου† τῆς ἀγάπης ἧς ἐνεδείξασθε εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, διακονήσαντες τοῖς ἁγίοις καὶ διακονοῦντες. ¹¹ Ἐπιθυμοῦμεν δὲ ἕκαστον ὑμῶν τὴν αὐτὴν ἐνδείκνυσθαι σπουδῆν, πρὸς τὴν πληροφορίαν τῆς ἐλπίδος, ἄχρι τέλους· ¹² ἵνα μὴ νωθοὶ γένησθε, μιμηταὶ δὲ τῶν διὰ πίστεως καὶ μακροθυμίας κληρονομοῦντων τὰς ἐπαγγελίας.

Our secure anchor

¹³ Τῷ γὰρ Ἀβραὰμ ἐπαγγελιάμενος ὁ Θεός, ἐπεὶ κατ' οὐδενὸς εἶχεν μερίζονος ὁμόσαι, ὤμοσεν καθ' ἑαυτοῦ, ¹⁴ λέγων, «Ἡ μὴν‡ εὐλογῶν εὐλογήσω σε καὶ πληθύνων πληθυνῶ σε.» ¹⁵ Καὶ οὕτως, μακροθυμήσας, ἐπέτυχεν τῆς ἐπαγγελίας.

* **6:9** κρείσσονα **ƒ**³⁵ **ϣ**⁴⁶ **κ**A,B,C [85%] **RP,HE,CP,NU** | κρειττονα [15%] **OC,TR** † **6:10** του κοπου **ƒ**³⁵ (87.8%) **RP,HE,OC,TR,CP** | 12 και (1%) | 1 σκοπου (1.9%) | — **ϣ**⁴⁶ **κ**A,B,C (9.3%) **NU** ‡ **6:14** η μην **ƒ**³⁵ [90%] **RP,HE,OC,TR,CP** | ει 2 **ϣ**⁴⁶ **κ**A,B [8%] **NU** | ει μη C | two other readings [2%] (If η is the older form, how could the change, ει→η, come about in the middle ages?)

16 Ἄνθρωποι μὲν[§] γὰρ κατὰ τοῦ μίζονος ὀμνύουσιν, καὶ πάσης αὐτοῖς ἀντιλογίας πέρας εἰς βεβαίωσιν ὁ ὄρκος, 17 ἐν ᾧ περισσότερον βουλόμενος ὁ Θεὸς ἐπιδειῖξαι τοῖς κληρονόμοις τῆς ἐπαγγελίας τὸ ἀμετάθετον τῆς βουλῆς αὐτοῦ, ἐμεσίτευσεν ὄρκῳ, 18 ἵνα διὰ δύο πραγμάτων ἀμεταθέτων, ἐν οἷς ἀδύνατον ψεύσασθαι* Θεόν, ἰσχυρὰν παράκλησιν ἔχωμεν,† οἱ καταφυγόντες κρατῆσαι τῆς προκειμένης ἐλπίδος· 19 ἦν ὡς ἄγκυραν ἔχομεν τῆς ψυχῆς, ἀσφαλῆ τε καὶ βεβαίαν, καὶ εἰσερχομένην εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος, 20 ὅπου Πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσηλθεν Ἰησοῦς, κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ Ἀρχιερεὺς γενόμενος εἰς τὸν αἰῶνα.

Melchizedek, priest and king

7

1 Οὗτος γὰρ ὁ Μελχισεδέκ —βασιλεὺς Σαλήμ, ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ* ὑψίστου, ὁ † συναντήσας Ἀβραὰμ ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βασιλέων καὶ εὐλογήσας αὐτόν, 2 ᾧ καὶ δεκάτην ἀπὸ πάντων ἐμέρισεν Ἀβραὰμ (πρῶτον μὲν ἐρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαιοσύνης, ἔπειτα δὲ καὶ βασιλεὺς Σαλήμ,

§ 6:16 μὲν f³⁵ C [97%] RP,HE,OC,TR,CP | — p⁴⁶KA,B [3%]
 NU * 6:18 ψευσασθαι f³⁵ B [95%] RP,HE,OC,TR,CP | 1 του
 p⁴⁶KA,C [5%] [NU] † 6:18 εχωμεν f³⁵ p⁴⁶KA,B,C [70%]
 RP,HE,OC,TR,CP,NU | εχομεν [30%] * 7:1 του rell | — CP † 7:1
 ο f³⁵ p^{46v} C [92%] RP,HE,OC,TR,NU | ος KA,B,I [8%] | ω CP

ὁ ἔστιν βασιλεὺς εἰρήνης), ³ ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος· μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχων, ἀφωμοιωμένος δὲ τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ—μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές.†

Melchizedek greater than Abraham

⁴ Θεωρεῖτε δὲ πηλίκος οὗτος, ᾧ καὶ § δεκάτην Ἀβραὰμ ἔδωκεν ἐκ τῶν ἀκροθινίων ὁ πατριάρχης· ⁵ Καί, οἱ μὲν ἐκ τῶν υἱῶν Λευὶ τὴν ἱερατεῖαν λαμβάνοντες ἐντολὴν ἔχουσιν ἀποδεκατοῦν τὸν λαόν, κατὰ τὸν νόμον—τοῦτ' ἔστιν, τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν—καίπερ ἐξεληλυθότας* ἐκ τῆς ὀσφύος Ἀβραάμ· ⁶ ὁ δὲ μὴ γενεαλογούμενος ἐξ αὐτῶν δεδεκάτωκεν τὸν† Ἀβραὰμ καὶ τὸν ἔχοντα τὰς ἐπαγγελίας εὐλόγηκεν. ⁷ Χωρὶς δὲ πάσης ἀντιλογίας τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται. ⁸ Καί, ᾧδε μὲν δεκάτας ἀποθήσκοντες ἄνθρωποι λαμβάνουσιν, ἐκεῖ δὲ μαρτυρούμενος ὅτι ζῆ ⁹—καὶ ὡς ἔπος εἶπεῖν, διὰ† Ἀβραὰμ καὶ Λευί, ὁ δεκάτας λαμβάνων, δεδεκάτῳται, ¹⁰ ἔτι γὰρ ἐν τῇ ὀσφύϊ τοῦ πατρὸς ἦν ὅτε συνήνητησεν αὐτῷ ὁ § Μελχισεδέκ.

Melchizedek greater than Aaron

† 7:3 διηνεκες *rell* | 1 εν ω οτι και του αβρααμ προετιμηθη CP
 § 7:4 και f³⁵ κA,C [98%] RP,HE,OC,TR,CP[NU] | — ϕ⁴⁶B [2%]
 * 7:5 εξεληλυθοτας *rell* | εξεληλυθοτες CP † 7:6 τον f³⁵
 A [96%] RP,HE,OC,TR,CP | — ϕ⁴⁶κB,C [4%] NU † 7:9 δια f³⁵
 A,C [92%] RP,HE,OC,TR,CP | δι ϕ⁴⁶κB [8%] NU § 7:10 ο f³⁵ A
 [92%] RP,HE,OC,TR,CP | — ϕ⁴⁶κB,C [8%] NU

11 Εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς Λευϊτικῆς
 ἱερωσύνης ἦν (ὁ λαὸς γὰρ ἐπ’ αὐτῆ*
 νενομοθέτητο),† τίς ἔτι χρεῖα κατὰ τὴν
 τάξιν Μελχισεδέκ ἕτερον ἀνίστασθαι ἱερέα,
 καὶ οὐ κατὰ τὴν τάξιν Ἀαρῶν λέγεσθαι;
 12 (Μετατιθεμένης γὰρ τῆς ἱερωσύνης, ἐξ
 ἀνάγκης καὶ νόμου μετάθεσις γίνεται.)
 13 Ἐφ’ ὃν γὰρ λέγεται ταῦτα, φυλῆς ἐτέρας
 μετέσχηκεν, ἀφ’ ἧς οὐδείς προσέσχηκεν τῷ
 θυσιαστηρίῳ. 14 Πρόδηλον γὰρ ὅτι ἐξ Ἰούδα
 ἀνατέταλκεν ὁ Κύριος ἡμῶν, εἰς ἣν φυλὴν
 οὐδὲν περὶ ἱερωσύνης‡ Μωϋσῆς§* ἐλάλησεν.
 15 Καὶ περισσότερον ἔτι κατάδηλόν ἐστιν εἰ
 κατὰ τὴν ὁμοίότητα Μελχισεδέκ ἀνίσταται
 ἱερεὺς ἕτερος, 16 ὃς οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς
 σαρκινῆς‡ γέγονεν, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς
 ἀκαταλύτου. 17 Μαρτυρεῖ‡ γὰρ ὅτι «Σὺ§ ἱερεὺς
 εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.»
 18 Ἀθέτησις μὲν γὰρ γίνεται προαγούσης

* 7:11 αὐτη f³⁵ [90%] RP,HE,OC,TR,CP | αὐτης ϣ⁴⁶ κA,B,C [5%] NU | αὐτην [5%] † 7:11 νενομοθετητο f³⁵ [94%] RP,HE,OC,TR,CP | νενομοθετηται ϣ⁴⁶ κA,B,C [6%] NU ‡ 7:14 ἱερωσυνης f³⁵ (90.4%) RP,HE,OC,TR,CP | ἱεροσυνης (6.4%) | ἱερεων ϣ⁴⁶ κA,B,C (3.1%) NU (Wherever ἱερωσυνης occurs, the alternate spelling also occurs, its attestation not exceeding 10%) § 7:14 μωυσης f³⁵ ϣ⁴⁶ κA,B,C (75.3%) RP,HE,OC,CP,NU | μωσης (24.7%) TR * 7:14 ουδεν περι ἱερωσυνης μωυσης f³⁵ (95.1%) RP,HE,OC,TR,CP | 2314 A,B,C (1.7%) NU | 2341 ϣ⁴⁶ κ (1.9%) | 1423 (1.2%) † 7:16 σαρκινης f³⁵ ϣ⁴⁶ κA,B,C [50%] NU | σαρκικης [50%] RP,HE,OC,TR,CP ‡ 7:17 μαρτυρει f³⁵ C [97%] RP,HE,OC,TR,CP | μαρτυρεται ϣ⁴⁶ κA,B [3%] NU § 7:17 συ f³⁵ κA,B,C [70%] RP,HE,OC,TR,CP,NU | 1 ει ϣ⁴⁶ [29%] | — [1%]

ἐντολῆς διὰ τὸ αὐτῆς ἀσθενὲς καὶ ἀνωφελές
 19 (οὐδὲν γὰρ ἔτελείωσεν ὁ νόμος),
 ἐπεισαγωγή δὲ κρείττονος ἐλπίδος, δι' ἧς
 ἐγγίζομεν τῷ Θεῷ.

Our eternal High Priest represents us eternally

20 Καί, καθ' ὅσον οὐ χωρὶς ὀρκωμοσίας
 21 —οἱ μὲν γὰρ χωρὶς ὀρκωμοσίας εἰσὶν ἱερεῖς
 γεγονότες, ὁ δὲ μετὰ ὀρκωμοσίας διὰ τοῦ
 λέγοντος πρὸς αὐτόν· «Ὡμοσεν Κύριος καὶ οὐ
 μεταμεληθήσεται· σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα
 κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ»*— 22 κατὰ
 τοσοῦτον† κρείττονος‡ διαθήκης γέγονεν
 ἕγγυος Ἰησοῦς. 23 Καί, οἱ μὲν πλείονές εἰσιν
 γεγονότες ἱερεῖς διὰ τὸ θανάτῳ κωλύεσθαι
 παραμένειν· 24 ὁ δέ, διὰ τὸ μένειν αὐτόν εἰς
 τὸν αἰῶνα, ἀπαράβατον ἔχει τὴν ἱερωσύνην.
 25 Ὅθεν καὶ σώζειν εἰς τὸ παντελὲς δύναται
 τοὺς προσερχομένους δι' αὐτοῦ τῷ Θεῷ,
 πάντοτε ζῶν εἰς τὸ ἐντυγχάνειν ὑπὲρ§ αὐτῶν.

26 Τοιοῦτος γὰρ ἡμῖν* ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς
 —ὄσιος, ἄκακος, ἀμίαντος, κεχωρισμένος
 ἀπὸ τῶν ἀμαρτωλῶν, καὶ ὑψηλότερος τῶν
 οὐρανῶν γενόμενος— 27 ὃς οὐκ ἔχει καθ'

* 7:21 κατα την ταξιν μελχισεδεκ f³⁵ A (97.9%) RP,HE,OC,TR,CP
 | — ϣ⁴⁶B,C (1.9%) NU | κ omits whole quote † 7:22
 τοσουτον f³⁵ [94%] RP,HE,OC,TR,CP | τοσουτο ϣ⁴⁶κA,B,C [5%]
 NU | τοσουτω [1%] ‡ 7:22 κρειττονος f³⁵ ϣ⁴⁶A [96%]
 RP,HE,OC,TR,CP | και 1 κB,C [3%] [NU] | — [1%] § 7:25
 εντυχανειν υπερ rell | 21 CP * 7:26 ημιν f³⁵ κC [98%]
 RP,HE,OC,TR,CP | 1 και ϣ⁴⁶A,B [2%] NU

ἡμέραν† ἀνάγκην, ὡσπερ οἱ ἀρχιερεῖς, πρότερον ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἀμαρτιῶν θυσίας ἀναφέρειν, ἔπειτα τῶν τοῦ λαοῦ· τοῦτο γὰρ ἐποίησεν ἐφάπαξ ἑαυτὸν ἀνενέγκας.
 28 Ὁ νόμος γὰρ ἀνθρώπους καθίστησιν ἀρχιερεῖς ἔχοντας ἀσθένειαν, ὁ λόγος δὲ τῆς ὀρκωμοσίας, τῆς μετὰ τὸν νόμον, Υἱὸν εἰς τὸν αἰῶνα τετελειωμένον.

Priest and Mediator of a better covenant

8

1 Κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις· Τοιοῦτον ἔχομεν Ἀρχιερέα, ὃς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς Μεγαλωσύνης ἐν τοῖς οὐρανοῖς,
 2 τῶν ἁγίων Λειτουργός, καὶ τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς, ἣν ἔπηξεν ὁ Κύριος, καὶ* οὐκ ἄνθρωπος. 3 Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ προσφέρειν δῶρά τε καὶ θυσίας καθίσταται (ὅθεν ἀναγκαῖον ἔχειν τι καὶ τοῦτον ὃ προσενέγκοι)† 4 —εἰ μὲν γὰρ‡ ἦν ἐπὶ γῆς, οὐδ' ἂν ἦν ἱερεὺς, ὄντων τῶν ἱερέων§ τῶν προσφερόντων κατὰ τὸν* νόμον τὰ δῶρα·

† 7:27 καθ' ἡμέραν *rell* | καθημέραν **f**³⁵ [30%] (I include this for the record, and so as not to lose sight of it, but since there is evidently no difference in meaning I stay with the conventional pointing. Because of the *theta* there is no ambiguity.) * 8:2 καὶ **f**³⁵ A [97%] RP,HE,OC,TR,CP | — **ϕ**⁴⁶κB [3%] NU † 8:3 προσενεγκοι **f**³⁵ [20%] | προσενεγκη *rell* (Optative or Subjunctive?) ‡ 8:4 γὰρ **f**³⁵ [96%] RP,HE,OC,TR,CP | οὐν **ϕ**⁴⁶κA,B [4%] NU § 8:4 των ἱερεων **f**³⁵ (93.8%) RP,HE,OC,TR,CP | 2 (1.7%) | — **ϕ**⁴⁶κA,B (4.5%) NU * 8:4 τον **f**³⁵ [95%] RP,HE,OC,TR,CP | — **ϕ**⁴⁶κA,B [5%] NU

⁵ οἵτινες ὑποδείγματι καὶ σκιᾶ λατρεύουσιν τῶν ἐπουρανίων (καθὼς κεχρημάτισται Μωϋσῆς μέλλων ἐπιτελεῖν τὴν σκηνήν· «Ὅρα γάρ,» φησιν, «ποιήσεις† πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει») — ⁶ νυγι‡ δὲ διαφορωτέρας τέτευχεν§ λειτουργίας, ὅσω καὶ* κρείττονός ἐστιν διαθήκης Μεσίτης, ἥτις ἐπὶ κρείττοσιν ἐπαγγελίαις νενομοθέτηται.

A new covenant

⁷ Εἰ γὰρ ἡ πρώτη ἐκείνη ἦν ἄμεμπτος, οὐκ ἂν δευτέρας ἐζητεῖτο τόπος· ⁸ μεμφόμενος γὰρ αὐτοῖς† λέγει·

«Ἴδού, ἡμέραι ἔρχονται,» λέγει Κύριος, «καὶ συντελέσω ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα διαθήκην καινὴν — ⁹ οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἣν ἐποίησα τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου, κἀγὼ ἠμέλησα αὐτῶν,» λέγει Κύριος.

¹⁰ «Ὅτι αὕτη ἡ διαθήκη ἦν διαθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας,»

† 8:5 ποιησεις f³⁵ A,B [95%] RP,HE,OC,CP,NU | ποιησης [5%] TR | — ϣ⁴⁶ ‡ 8:6 νυγι f³⁵ A [98%] RP,HE,OC,TR,CP[NU] | νυγι ϣ⁴⁶ B [2%] § 8:6 τετευχεν f³⁵ B [40%] OC,TR | τετυχεν ϣ⁴⁶ A [50%] RP,HE,NU | τετυχηκεν [10%] CP (These are alternate forms of the perfect [apparently], so the meaning remains the same; τετυχεν appears to be a simplification of the older form.)
* 8:6 και rell | — [10%] CP † 8:8 αυτοις f³⁵ ϣ⁴⁶ B [90%] RP,HE,OC,TR,CP | αυτους A,I [10%] NU

λέγει Κύριος, «διδούς νόμους μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς· καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς Θεὸν καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι εἰς λαόν. ¹¹ Καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν ἕκαστος τὸν πλησίον[‡] αὐτοῦ καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, λέγων, <Γνώθι τὸν Κύριον>· ὅτι πάντες εἰδήσουσίν με, ἀπὸ μικροῦ αὐτῶν[§] ἕως μεγάλου αὐτῶν. ¹² Ὅτι ἴλεως* ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν, καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν[†] οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι.»
¹³ Ἐν τῷ λέγειν <καινὴν> πεπαλαίωκεν τὴν πρώτην· τὸ δὲ παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγυὸς ἀφανισμοῦ.

9

The earthly sanctuary

¹ Εἶχεν μὲν οὖν καὶ* ἡ πρώτη[†] δικαιώματα λατρείας τό τε ἅγιον κοσμικόν. ² Σκηνὴ γὰρ κατεσκευάσθη· ἡ πρώτη, ἐν ἧ ἢ τε λυχνία καὶ ἡ τράπεζα καὶ ἡ πρόθεσις τῶν ἄρτων, ἣτις λέγεται Ἁγία· ³ μετὰ δὲ τὸ δεύτερον καταπέτασμα σκηνὴ ἡ λεγομένη Ἁγία Ἁγίω, ⁴ χρυσοῦν ἔχουσα θυμιατήριον καὶ τὴν

[‡] 8:11 πλησιον f³⁵ [35%] TR | πολιτην p⁴⁶α,Β [65%] RP,HE,OC,CP,NU § 8:11 αυτων f³⁵ [85%] RP,HE,OC,TR,CP | — p⁴⁶α,Β [15%] NU * 8:12 ιλεως *rell* | ιλεος [15%] † 8:12 και των ανομιων αυτων f³⁵ A (94.4%) RP,HE,OC,TR,CP | 123 (1.8%) | — p⁴⁶α,Β (3.5%) NU | 12 αδικιων 4 (0.4%) * 9:1 και f³⁵ α [97%] RP,HE,OC,TR,CP[NU] | — p⁴⁶β [3%] † 9:1 πρωτη f³⁵ p⁴⁶α,Β [70%] RP,HE,CP,NU | 1 σκηνη [30%] OC,TR

κιβωτὸν τῆς διαθήκης περικεκαλυμμένην πάντοθεν χρυσίῳ, ἐν ᾗ στάμνος χρυσοῦ ἔχουσα τὸ μάννα καὶ ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης· ⁵ ὑπεράνω δὲ αὐτῆς Χερουβιμ[‡] δόξης κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον (περὶ ὧν οὐκ ἔστιν νῦν λέγειν κατὰ μέρος).

The service of that sanctuary

⁶ Τούτων δὲ οὕτως κατεσκευασμένων, εἰς μὲν τὴν πρώτην σκηνὴν διὰ παντὸς εἰσίσαισι οἱ ἱερεῖς, τὰς λατρείας ἐπιτελοῦντες, ⁷ εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἅπαξ τοῦ ἑνιαυτοῦ μόνος ὁ ἀρχιερέυς, οὐ χωρὶς αἵματος, ὃ προσφέρει ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων· ⁸ τοῦτο δηλοῦντος τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου μήπω πεφανερῶσθαι[§] τὴν τῶν Ἁγίων ὁδὸν ἔτι τῆς πρώτης σκηνῆς ἐχούσης στάσιν· ⁹ ἥτις παραβολὴ εἰς τὸν καιρὸν τὸν* ἐνεστηκότα, καθ' ὃν[†] δῶρά τε καὶ θυσίαι προσφέρονται μὴ δυνάμεναι κατὰ συνείδησιν τελειῶσαι τὸν λατρεύοντα — ¹⁰ μόνον ἐπὶ βρώμασιν καὶ πόμασιν καὶ διαφόροις βαπτισμοῖς καὶ[‡] δικαίωμασιν[§] σαρκός, μέχρι καιροῦ διορθώσεως ἐπικείμενα.

[‡] 9:5 χερουβιμ f³⁵ (A) [98%] RP,HE,OC,TR,CP | χερουβιν φ⁴⁶κ (B) [2%] NU § 9:8 πεφανερῶσθαι *rell* | πεφανῶσθαι CP * 9:9 τον *rell* | τουτον CP † 9:9 ον f³⁵ [95%] RP,HE,OC,TR,CP | ην κA,B [5%] NU ‡ 9:10 και f³⁵ B (95.4%) RP,HE,OC,TR,CP | — φ⁴⁶κA (4.6%) NU § 9:10 δικαίωμασιν f³⁵ (94.2%) RP,HE,OC,TR,CP | δικαιώματα φ⁴⁶κA,B (5.5%) NU | two other readings (0.4%)

Christ serves in the heavenly sanctuary

¹¹ Χριστὸς δὲ παραγενόμενος Ἀρχιερεὺς τῶν μελλόντων* ἀγαθῶν διὰ τῆς μείζονος καὶ τελειότερας σκηνῆς οὐ χειροποιήτου, τοῦτ' ἔστιν, οὐ ταύτης τῆς κτίσεως, ¹² οὐδὲ δι' αἵματος τράγων καὶ μόσχων, διὰ δὲ τοῦ ἰδίου αἵματος, εἰσῆλθεν ἐφάπαξ εἰς τὰ Ἅγια, αἰώνιαν λύτρωσιν εὐρόμενος.† ¹³ Εἰ γὰρ τὸ αἷμα ταύρων καὶ τράγων,‡ καὶ σποδὸς δαμάλεως ῥαντίζουσα τοὺς κεκοινωμένους, ἀγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα, ¹⁴ πόσω μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ Πνεύματος Ἁγίου§ ἐαυτὸν προσήνεγκεν ἄμωμον τῷ Θεῷ, καθαρῆ τὴν συνείδησιν ὑμῶν* ἀπὸ νεκρῶν ἔργων εἰς τὸ λατρεύειν Θεῷ ζῶντι; ¹⁵ Καὶ διὰ τοῦτο διαθήκης καινῆς Μεσίτης ἐστίν, ὅπως—θανάτου γενομένου εἰς ἀπολύτρωσιν τῶν ἐπὶ τῇ πρώτῃ διαθήκῃ παραβάσεων—τὴν ἐπαγγελίαν λάβωσιν οἱ κεκλημένοι τῆς αἰωνίου κληρονομίας.

The earthly sanctuary inaugurated with blood

* **9:11** μελλοντων f³⁵ κA (97.5%) RP,HE,OC,TR,CP | 1 των (1.4%) | γενομενων (ϕ⁴⁶)B (1.1%) NU † **9:12** ευρομενος f³⁵ [20%] | ευραμενος *rell* (2nd aorist or 1st aorist? There is apparently no difference in meaning.) ‡ **9:13** ταυρων και τραγων f³⁵ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | 321 ϕ⁴⁶κA,B [3%] NU § **9:14** αγιου f³⁵ [29%] | 1 αιωνιου [1%] | αιωνιου *rell* (The majority reading is certainly inviting.) * **9:14** υμων f³⁵ κ [85%] RP,HE,OC,TR | ημων A [15%] CP,NU (Codex B is no longer available from here to the end.)

16 Ὅπου γὰρ διαθήκη, θάνατον ἀνάγκη φέρεσθαι τοῦ διαθεμένου.† 17 διαθήκη γὰρ ἐπὶ νεκροῖς βεβαία, ἐπεὶ μήποτε ἰσχύει ὅτε ζῆ ὁ διαθέμενος. 18 Ὅθεν οὐδὲ‡ ἡ πρώτη χωρὶς αἵματος ἐγκεκαίνισται. 19 λαληθείσης γὰρ πάσης ἐντολῆς κατὰ§ νόμον ὑπὸ Μωϋσέος* παντὶ τῷ† λαῷ, λαβὼν τὸ αἷμα τῶν μόσχων καὶ τράγων,‡ μετὰ ὕδατος καὶ ἐρίου κοκκίνου καὶ ὑσσώπου, αὐτό τε τὸ βιβλίον καὶ πάντα τὸν λαὸν ἐρράντισεν,§ 20 λέγων, «Τοῦτο τὸ αἷμα τῆς διαθήκης ἧς ἐνετείλατο πρὸς ὑμᾶς ὁ Θεός.» 21 Καὶ τὴν σκηνὴν δὲ καὶ πάντα τὰ σκεύη τῆς λειτουργίας τῷ αἵματι ὁμοίως ἐρράντισεν. 22 Καὶ σχεδὸν ἐν αἵματι πάντα καθαρίζεται κατὰ τὸν νόμον, καὶ χωρὶς αἵματεκχυσίας οὐ γίνεται ἄφεσις.

The heavenly sanctuary inaugurated with Christ's blood

23 Ἀνάγκη οὖν τὰ μὲν ὑποδείγματα τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς τούτοις καθαρίζεσθαι, αὐτὰ δὲ τὰ ἐπουράνια κρείττοσιν θυσίαις

† 9:16 διαθεμενου f³⁵ κA,B [88%] RP,HE,OC,TR,NU | διατιθεμενου [12%] CP ‡ 9:18 ουδε f³⁵ A,C [55%] NU | ουδ κ [45%] RP,HE,OC,TR,CP | ουθ ϣ⁴⁶ § 9:19 κατα f³⁵ κ [85%] RP,HE,TR,CP | 1 τον ϣ⁴⁶ A,C [15%] OC,NU * 9:19 μωυσεος f³⁵ [35%] CP | μωυσεως κC [45%] RP,HE,OC,NU | μωσεως A [20%] TR † 9:19 τω *rell* | — CP ‡ 9:19 και τραγων f³⁵ (78%) RP,HE,OC,TR,CP | 1 των 2 κA,C (5.1%) [NU] | — ϣ⁴⁶ (16.2%) | two other readings (0.7%) § 9:19 ερραντισεν f³⁵ [85%] RP,HE,OC,TR,CP,N-A | εραντισεν ϣ⁴⁶ κA,C [15%] UBS (Also in verse 21.)

παρὰ ταύτας.* 24 Οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα ἅγια εἰσηλθεν† ὁ † Χριστός, ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν, νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν· 25 οὐδ' ἵνα πολλάκις προσφέρῃ ἑαυτόν, ὥσπερ ὁ ἀρχιερεὺς εἰσέρχεται εἰς τὰ Ἅγια κατ' ἐνιαυτὸν ἐν αἵματι ἀλλοτρίῳ 26 —ἐπεὶ ἔδει αὐτὸν πολλάκις παθεῖν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· νῦν§ δέ, ἅπαξ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων, εἰς ἀθέτησιν* ἀμαρτίας διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ πεφανέρωται. 27 Καί, καθ' ὅσον ἀπόκειται τοῖς ἀνθρώποις ἅπαξ ἀποθανεῖν, μετὰ δὲ τοῦτο κρίσις, 28 οὕτως καὶ† ὁ Χριστός, ἅπαξ προσενεχθεὶς εἰς τὸ πολλῶν ἀνενεγκεῖν ἀμαρτίας —ἐκ δευτέρου χωρὶς ἀμαρτίας ὀφθήσεται τοῖς αὐτὸν ἀπεκδεχομένοις εἰς σωτηρίαν.

10

Animal blood is insufficient

1 Σκιὰν γὰρ ἔχων ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων, κατ' ἐνιαυτὸν ταῖς αὐταῖς θυσίαις ἅς προσφέρουσιν εἰς τὸ διηνεκῆς

* 9:23 ταυτας *rell* | ταυταις CP † 9:24 αγια εισηλθεν **f**³⁵ C [95%] RP,HE,OC,TR,CP | 21 **p**⁴⁶ **KA** [5%] NU † 9:24 ο **f**³⁵ [95%] RP,HE,OC,TR,CP | — **p**⁴⁶ **KA,C** [5%] NU § 9:26 νυν **f**³⁵ [92%] RP,HE,OC,TR,CP | νυνι **KA,C** [8%] NU * 9:26 αθετησιν **f**³⁵ **p**⁴⁶ C [98%] RP,HE,OC,TR,CP | 1 της **KA,I** [2%] [NU] † 9:28 και **f**³⁵ **p**⁴⁶ **KA,C** [95%] RP,HE,OC,CP,NU | — [5%] TR

οὐδέποτε δύναται* τοὺς προσερχομένους τελειῶσαι. ² Ἐπεὶ οὐκ† ἂν ἐπαύσαντο προσφερόμεναι, διὰ τὸ μηδεμίαν ἔχειν ἔτι συνείδησιν ἁμαρτιῶν τοὺς λατρεύοντας, ἅπαξ κεκαθαρμένους;‡ ³ Ἄλλ' ἐν αὐταῖς ἀνάμνησις ἁμαρτιῶν κατ' ἐνιαυτόν, ⁴ ἀδύνατον γὰρ αἷμα τάυρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας.

“I have come to do your will, O God”

⁵ Διὸ εἰσερχόμενος εἰς τὸν κόσμον λέγει· «Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ κατηρίσω μοι· ⁶ ὀλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ εὐδόκησας,§ ⁷ Τότε εἶπον, <Ἴδου ἤκω—ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ—τοῦ ποιῆσαι, ὁ Θεός, τὸ θέλημά σου.>» ⁸ Ἀνώτερον λέγων ὅτι «Θυσίαν καὶ προσφορὰν* καὶ ὀλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθέλησας, οὐδὲ εὐδόκησας» (αἵτινες κατὰ τὸν† νόμον προσφέρονται), ⁹ τότε εἶρηκεν, «Ἴδου ἤκω τοῦ ποιῆσαι, ὁ Θεός,

* **10:1** δυναται f³⁵ ϣ⁴⁶ [40%] OC,TR,CP,NU | δυναται κA,C [59%] RP,HF | — [1%] (The subject of the verb is ‘the law’ [sg], not ‘the sacrifices’ [pl]; ϣ⁴⁶ preserves the correct reading.)
† **10:2** ουκ rell | — [5%] CP ‡ **10:2** κεκαθαρμενους f³⁵ [95%] RP,HE,OC,TR,CP | κεκαθαρισμενους ϣ⁴⁶ κ [4%] NU | κεκαθερισμενους A,C [1%] § **10:6** ευδοκησας rell | ηυδοκησας C [15%] (This statement obtains in verse 8 below as well.) * **10:8** θυσιαν και προσφοραν f³⁵ I [96%] RP,HE,OC,TR,CP | θυσιας 2 προσφορας κA,C [4%] NU † **10:8** τον f³⁵ [90%] RP,HE,OC,TR,CP | — ϣ⁴⁶ κA,C [10%] NU

τὸ θέλημά σου.»[‡] Ἀναιρεῖ τὸ πρῶτον ἵνα τὸ δεύτερον στήσῃ. ¹⁰ Ἐν ᾧ θελήματι ἡγιασμένοι ἐσμὲν οἱ[§] διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ σώματος* Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐφάπαξ.

Christ perfects forever

¹¹ Καὶ πᾶς μὲν ἱερεὺς[†] ἔστηκεν καθ' ἡμέραν λειτουργῶν καὶ τὰς αὐτὰς πολλάκις προσφέρων θυσίας, αἵτινες οὐδέποτε δύνανται περιελεῖν ἁμαρτίας· ¹² αὐτὸς[‡] δέ, μίαν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσενέγκας θυσίαν εἰς τὸ διηνεκές, ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ· ¹³ τὸ λοιπὸν ἐκδεχόμενος ἕως τεθῶσιν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ, ¹⁴ μιᾶ γὰρ προσφορᾷ τετελείωκεν εἰς τὸ διηνεκές τοὺς ἀγιαζομένους.

¹⁵ Μαρτυρεῖ δὲ ἡμῖν καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, μετὰ γὰρ τὸ προειρηκέναι·[§] ¹⁶ « Ἀὕτη ἡ διαθήκη ἦν διαθήσομαι πρὸς αὐτοὺς μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, » λέγει Κύριος, « διδούς νόμους μου ἐπὶ καρδίας αὐτῶν καὶ ἐπὶ τῶν

[‡] **10:9** ο θεος το θελημα σου **f**³⁵ (71.6%) RP,HE,OC,TR | 12 μου 345 (2.6%) | 34512 (5.4%) | 34512 μου (4.5%) CP | 345 **p**⁴⁶ **KA,C** (15.1%) NU | three other variants (0.9%) **§ 10:10** οἱ **f**³⁵ [90%] RP,HE,TR,CP | — **p**⁴⁶ **KA,C** [9%] OC,NU | ημεῖς [1%] * **10:10** σώματος **f**³⁵ **p**⁴⁶ **KA,C** [95%] RP,HE,CP,NU | 1 του [5%] OC,TR **† 10:11** ἱερευς **f**³⁵ **p**^{46,79v} **KA** [80%] RP,HE,OC,TR,NU | αρχιερευς A,C [20%] CP **‡ 10:12** αυτος **f**³⁵ [92%] RP,HE,OC,TR,CP | ουτος **p**^{13,46,79v} **KA,C** [8%] NU **§ 10:15** προειρηκεναι **f**³⁵ [95%] RP,HE,OC,TR,CP | ειρηκεναι **p**^{13,46} **KA,C** [5%] NU

διανοιῶν* αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς,† 17 καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ‡ ἔτι.>» 18 Ὅπου δὲ ἄφεις τούτων,§ οὐκέτι προσφορὰ περὶ ἁμαρτίας.

Hold fast the confession of hope

19 Ἐχοντες οὖν, ἀδελφοί, παρρησίαν εἰς τὴν εἴσοδον τῶν Ἁγίων ἐν τῷ αἵματι* Ἰησοῦ, 20 ἣν ἐνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατου καὶ ζῶσαν, διὰ τοῦ καταπετάσματος, τοῦτ' ἔστιν, τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, 21 καὶ ἱερέα μέγαν ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, 22 προσερχώμεθα† μετὰ ἀληθινῆς καρδίας ἐν πληροφορίᾳ πίστεως, ἔρραντισμένοι‡ τὰς καρδίας ἀπὸ συνειδήσεως πονηρᾶς καὶ λελουμένοι§ τὸ σῶμα* ὕδατι καθαρῷ. 23 Κατέχωμεν† τὴν ὁμολογίαν τῆς ἐλπίδος ἀκλινηῆ, πιστὸς γὰρ ὁ ἐπαγγελιάμενος. 24 Καὶ κατανοῶμεν ἀλλήλους εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ καλῶν ἔργων, 25 μὴ ἐγκαταλείποντες τὴν

* 10:16 ἐπι των διανοιων f³⁵ (91.6%) RP,HE,OC,TR,CP | 1 την διανοιαν p^{13,46} κA,B,C,I (4.2%) NU | εἰς την διανοιαν (3.5%) | — [homoioteleuton] (0.7%) † 10:16 αυτοους *rell* | 1 υστερον λεγει [15%] | 1 τοτε ειρηκεν [1%] ‡ 10:17 μνησθω f³⁵ p⁴⁶ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | μνησθησομαι p¹³ κA,C,I [3%] NU § 10:18 τουτων f³⁵ p⁴⁶ A,C [95%] RP,HE,OC,TR,NU | αυτων [5%] CP | — κ * 10:19 αιματι *rell* | 1 του OC † 10:22 προσερχωμεθα f³⁵ p¹³ κA,C [60%] RP,HE,OC,TR,CP,NU | προσερχομεθα (p⁴⁶) [40%] ‡ 10:22 ερραντισμενοι f³⁵ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | ρεραντισμενοι p⁴⁶ κA,C [3%] NU § 10:22 λελουμενοι f³⁵ p⁴⁶ A,C [95%] HE,OC,TR,CP | λελουσμενοι κ [5%] RP,NU * 10:22 το σωμα *rell* | τω σωματι [15%] † 10:23 κατεχωμεν *rell* | κατεχομεν [20%]

ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν (καθὼς ἔθος τισίν), ἀλλὰ παρακαλοῦντες, καὶ τοσοῦτῳ μᾶλλον ὅσω βλέπετε ἐγγίζουσιν τὴν ἡμέραν.

A severe warning

²⁶ Ἐκουσίως γὰρ ἀμαρτανόντων ἡμῶν μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, οὐκέτι περὶ ἀμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία, ²⁷ φοβερὰ δέ τις ἐκδοχὴ κρίσεως καὶ πυρὸς ζῆλος ἐσθίειν μέλλοντος τοῦς ὑπεναντίους. ²⁸ Ἀθετήσας τις νόμον Μωϋσέος[‡] χωρὶς οἰκτιρμῶν ἐπὶ δυσὶν ἢ τρισίν[§] μάρτυσιν ἀποθνήσκει. ²⁹ Πόσω, δοκεῖτε, χείρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας ὁ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καταπατήσας, καὶ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης κοινὸν ἠγησάμενος ἐν ᾧ ἡγιασθη, καὶ τὸ Πνεῦμα τῆς χάριτος ἐνυβρίσας; ³⁰ Οἶδαμεν γὰρ τὸν εἰπόντα, «Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει Κύριος»^{*} καὶ πάλιν, «Κύριος κρινεῖ[†] τὸν λαὸν αὐτοῦ.» ³¹ Φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος.

A word of encouragement

³² Ἀναμιμνήσκεσθε δὲ τὰς πρότερον ἡμέρας ἐν αἷς, φωτισθέντες, πολλὴν ἄθλησιν ὑπεμείνατε παθημάτων. ³³ τοῦτο μὲν ὀνειδισμοῖς τε καὶ θλίψεσιν

[‡] 10:28 μωυσεος f³⁵ [30%] CP | μωυσεως κC [55%] RP,HE,OC,NU | μωσεως A [15%] TR § 10:28 τρισιν rell | τρισι OC * 10:30 λεγει κυριος f³⁵ A (96%) RP,HE,OC,TR,CP | — ϕ^{13v,46}χ (4%) NU † 10:30 κυριος κρινει f³⁵ [95%] RP,HE,OC,TR,CP | 21 κA [4%] NU | 2 [1%]

θεατριζόμενοι, τοῦτο δὲ κοινωνοὶ τῶν οὕτως ἀναστρεφόμενων‡ γενηθέντες. ³⁴ Καὶ γὰρ τοῖς δεσμοῖς μου§ συνεπαθήσατε· καί, τὴν ἀρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς προσεδέξασθε, γινώσκοντες ἔχειν ἑαυτοῖς* κρεῖττονα ὑπαρξιν ἐν οὐρανοῖς† καὶ μένουσαν.

³⁵ Μὴ ἀποβάλητε οὖν τὴν παρρησίαν ὑμῶν, ἣτις ἔχει μισθαποδοσίαν μεγάλην.‡ ³⁶ Ὑπομονῆς γὰρ ἔχετε χρεῖαν ἵνα, τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ποιήσαντες, κομίσησθε τὴν ἐπαγγελίαν. ³⁷ «Ἔτι γὰρ μικρὸν ὅσον ὅσον,§ ὁ ἐρχόμενος ἤξει καὶ οὐ χρονιεῖ.* ³⁸ Ὁ δὲ δίκαιος† ἐκ πίστεως ζήσεται, καὶ ἐὰν ὑποστείληται, οὐκ εὐδοκεῖ ἢ ψυχὴ μου ἐν αὐτῷ.» ³⁹ Ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμὲν ὑποστολῆς εἰς ἀπώλειαν, ἀλλὰ πίστεως εἰς περιποίησιν ψυχῆς.‡

About faith

‡ **10:33** ἀναστρεφόμενων *rell* | ἀναστρεφόμενων CP § **10:34** δεσμοῖς μου **f**³⁵ κ (92.1%) RP,HE,OC,TR,CP | 1 **ϕ**⁴⁶ (1.6%) | δεσμοῖς A (6.3%) NU * **10:34** εαυτοῖς **f**³⁵ [91%] CP,RP,HF | εν 1 [4%] OC,TR | εαυτους **ϕ**^{13,46}κA [4%] NU | — [1%] † **10:34** εν ουρανοῖς **f**³⁵ (97%) RP,HE,OC,TR,CP | 1 τοῖς 2 (0.9%) | — **ϕ**^{13,46}κA (1.7%) NU | two other variants (0.3%) ‡ **10:35** μισθαποδοσίαν μεγάλην **f**³⁵ [95%] RP,HE,OC,TR,CP | 21 **ϕ**⁴⁶κA [5%] NU § **10:37** ὅσον *rell* | — [15%] | οθεν [1%] * **10:37** χρονιεῖ **f**³⁵ A [98%] RP,HE,OC,TR,CP | χρονισει **ϕ**⁴⁶κ [2%] NU † **10:38** δικαιος **f**³⁵ **ϕ**¹³ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | 1 μου **ϕ**⁴⁶κA [3%] NU ‡ **10:39** ψυχῆς *rell* | — CP

11

1 Ἔστιν δὲ πίστις ἐλπιζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων. 2 Ἐν ταύτῃ γὰρ ἐμαρτυρήθησαν οἱ πρεσβύτεροι. 3 Πίστει νοοῦμεν κατηρτίσθαι τοὺς αἰῶνας ῥήματι Θεοῦ, εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων τὰ βλεπόμενα* γεγόνειναι.

Abel, Enoch, Noah

4 Πίστει πλείονα θυσίαν Ἄβελ† παρὰ Κάϊν προσήνεγκεν τῷ Θεῷ, δι' ἧς ἐμαρτυρήθη εἶναι δίκαιος, μαρτυροῦντος ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ· καὶ δι' αὐτῆς, ἀποθανών, ἔτι λαλεῖται.‡ 5 Πίστει Ἐνώχ§ μετετέθη τοῦ μὴ ἰδεῖν θάνατον, καὶ οὐχ εὕρισκετο* διότι μετέθηκεν† αὐτὸν ὁ Θεός· πρὸ γὰρ τῆς μεταθέσεως αὐτοῦ‡ μεμαρτύρηται εὐηρεστηκέναι§ τῷ Θεῷ.

6 Χωρὶς δὲ πίστεως ἀδύνατον εὐαρεστῆσαι, πιστεῦσαι γὰρ δεῖ τὸν προσερχόμενον τῷ Θεῷ ὅτι ἔστιν καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν

* 11:3 τα βλεπομενα f³⁵ [96%] RP,HE,OC,TR,CP | το βλεπομενον ρ¹³κΑ [4%] NU † 11:4 ἀβελ f³⁵ [80%] RP,OC,TR,CP | ἀβελ κΑ [20%] HE,NU ‡ 11:4 λαλειται f³⁵ [91%] RP,HE,OC,TR,CP | λαλει ρ^{13,46}κΑ [8%] NU | μαρτυρεται [1%] § 11:5 ἐνώχ f³⁵ [80%] OC,TR,CP | ἐνώχ κΑ [20%] RP,HE,NU * 11:5 ευρισκετο f³⁵ [92%] RP,HE,OC,TR,CP | ηυρισκετο ρ⁴⁶κΑ [8%] NU † 11:5 μετεθηκεν *rell* | μετετεθηκεν κ [10%] | μετατεθηκεν [2%] CP ‡ 11:5 αυτου f³⁵ [96%] RP,HE,OC,TR,CP | — ρ^{13,46}κΑ [4%] NU § 11:5 ευηρεστηκεναι f³⁵ ρ⁴⁶κ [75%] RP,HE,OC,TR,CP | ευαρεστηκεναι A [25%] NU (Soden here mentions **K**^T specifically for the second time and assigns it to the minority reading, but he is certainly in error.)

αὐτὸν μισθαποδότης γίνεται. ⁷ Πίστει, χρηματισθεῖς Ἰωὴ περι τῶν μηδέπω βλεπομένων, εὐλαβηθεῖς, κατεσκεύασεν κιβωτὸν εἰς σωτηρίαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ, δι' ἧς κατέκρινεν τὸν κόσμον καὶ τῆς κατὰ πίστιν δικαιοσύνης ἐγένετο κληρονόμος.

Abraham and Sarah

⁸ Πίστει, καλούμενος Ἀβραάμ, ὑπήκουσεν ἐξελθεῖν* εἰς τὸν† τόπον ὃν ἤμελλεν‡ λαμβάνειν εἰς κληρονομίαν καὶ ἐξῆλθεν, μὴ ἐπιστάμενος ποῦ ἔρχεται. ⁹ Πίστει παρώκησεν§ εἰς* γῆν τῆς ἐπαγγελίας ὡς ἀλλοτρίαν, ἐν σκηναῖς κατοικήσας, μετὰ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, τῶν συγκληρονόμων τῆς ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς. ¹⁰ ἐξεδέχετο γὰρ τὴν τοὺς θεμελίους ἔχουσαν πόλιν, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός.

¹¹ Πίστει καὶ αὐτὴ Σάρρα† δύναμιν εἰς καταβολὴν σπέρματος ἔλαβεν, καὶ παρὰ καιρὸν ἡλικίας ἔτεκεν,‡ ἐπεὶ πιστὸν ἠγήσατο τὸν ἐπαγγειλάμενον. ¹² Διὸ καὶ ἀφ' ἐνὸς

* 11:8 ἐξελθεῖν *rell* | ἐξελθων CP † 11:8 τον **f**³⁵ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | — **ϕ**⁴⁶ **κ**^Α [3%] NU ‡ 11:8 ἠμελλεν **f**³⁵ **ϕ**⁴⁶ **κ**^Α [75%] RP,HE,TR,NU | εμελλεν [25%] OC,CP § 11:9 παρωκησεν **f**³⁵ **ϕ**⁴⁶ **κ**^Α [90%] RP,HE,OC,TR,NU | 1 αβρααμ [10%] CP * 11:9 εἰς **f**³⁵ **ϕ**⁴⁶ **κ**^Α [80%] RP,HE,CP,NU | 1 τὴν [20%] OC,TR (Soden here mentions **K**^I specifically for the third time and assigns it to the minority reading, but he is certainly in error.) † 11:11 σαρρα **f**³⁵ **ϕ**^{13v} **κ**^Α [84%] RP,HE,OC,TR | 1 στειρα **ϕ**⁴⁶ [2%] NU | 1 ἡ στειρα [4%] | 1 στειρα ουσα [10%] CP ‡ 11:11 ετεκεν **f**³⁵ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | — **ϕ**^{13v,46} **κ**^Α [3%] NU

ἐγεννήθησαν,§ καὶ ταῦτα νενεκρωμένον,
καθὼς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει, καὶ
ὡς ἡ * ἄμμος† ἢ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης
ἢ ἀναρίθμητος.

Seeking a heavenly homeland

13 Κατὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες
—μη λαβόντες‡ τὰς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ
πόρρωθεν αὐτὰς ἰδόντες§ καὶ ἀσπασάμενοι,
καὶ ὁμολογήσαντες ὅτι ξένοι καὶ παρεπίδημοί
εἰσιν ἐπὶ τῆς γῆς. 14 Οἱ γὰρ τοιαῦτα λέγοντες
ἐμφανίζουσιν ὅτι πατρίδα ἐπιζητοῦσιν.
15 Καὶ εἰ μὲν ἐκείνης ἐμνημόνευον ἀφ’
ἧς ἐξῆλθον,* εἶχον ἂν καιρὸν ἀνακάμψαι.
16 Νῦν† δὲ κρείττονος ὀρέγονται, τοῦτ’ ἔστιν,
ἐπουρανίου. Διὸ οὐκ ἐπαισχύνεται αὐτοὺς ὁ
Θεὸς Θεὸς ἐπικαλεῖσθαι αὐτῶν· ἠτοίμασεν
γὰρ αὐτοῖς πόλιν.

Patriarchs

17 Πίστει προσενήνοχεν Ἀβραὰμ τὸν Ἰσαάκ,
πειραζόμενος· καί, τὸν μονογενῆ προσέφερεν
ὁ τὰς ἐπαγγελίας ἀναδεξάμενος, 18 πρὸς
ὃν ἐλαλήθη ὅτι «Ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται σοι

§ 11:12 ἐγεννηθησαν f³⁵ κ [90%] RP,HE,OC,TR,CP,NU |
εγεννηθησαν ϣ⁴⁶A [10%] Nestle²⁴ * 11:12 ως η f³⁵ ϣ⁴⁶KA
[95%] RP,HE,OC,TR,CP | ωσει [5%] TR † 11:12 αμμος *rell* |
αμος CP ‡ 11:13 λαβοντες f³⁵ ϣ⁴⁶ (90.3%) RP,HE,OC,TR,CP
| κομισαμενοι κI (8.8%) NU | προσδεξαμενοι A [alone] | —
(0.7%) § 11:13 ιδοντες f³⁵ ϣ⁴⁶KA [98%] RP,HE,OC,CP,NU
| 1 και πεισθεντες [2%] TR * 11:15 εξηλθον f³⁵ (96.8%)
RP,HE,OC,TR,CP | εξεβησαν ϣ^{46v}KA (2.8%) NU | two other
variants (0.4%) † 11:16 νυν f³⁵ ϣ⁴⁶KA [95%] RP,HE,OC,CP,NU
| νυνι [5%] TR

σπέρμα,» ¹⁹ λογισάμενος ὅτι καὶ ἐκ νεκρῶν ἐγείρειν δυνατὸς ὁ Θεός· ὅθεν αὐτὸν καὶ ἐν παραβολῇ ἐκομίσατο.

²⁰ Πίστει[‡] περὶ μελλόντων εὐλόγησεν Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ καὶ τὸν Ἡσαῦ. § ²¹ Πίστει Ἰακώβ, ἀποθνήσκων, ἕκαστον τῶν υἱῶν Ἰωσήφ εὐλόγησεν, καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ράβδου αὐτοῦ. ²² Πίστει Ἰωσήφ, τελευτῶν, περὶ τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐμνημόνευσεν καὶ περὶ τῶν ὀστέων αὐτοῦ ἐνετείλατο.

Moses

²³ Πίστει Μωϋσῆς, γεννηθείς, ἐκρύβη τρίμηνον ὑπὸ τῶν πατέρων αὐτοῦ, διότι εἶδον ἄστεϊον τὸ παιδίον, καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν τὸ διάταγμα τοῦ βασιλέως. ²⁴ Πίστει Μωϋσῆς, μέγας γενόμενος, ἠρνήσατο λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραῶ, ²⁵ μᾶλλον ἐλόμενος συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἀμαρτίας ἀπόλαυσιν, ²⁶ μείζονα πλοῦτον ἠγησάμενος τῶν Αἰγύπτου* θησαυρῶν τὸν ὄνειδισμὸν τοῦ Χριστοῦ· ἀπέβλεπεν γὰρ εἰς τὴν μισθαποδοσίαν. ²⁷ Πίστει κατέλιπεν Αἴγυπτον, μὴ φοβηθεὶς τὸν θυμὸν τοῦ βασιλέως, τὸν γὰρ Ἀόρατον ὡς ὀρῶν ἐκαρτέρησεν. ²⁸ Πίστει πεποίηκεν τὸ Πάσχα

‡ 11:20 πιστει f³⁵ κ [92%] RP,HE,OC,TR,CP | 1 και ϣ⁴⁶A [8%]

NU § 11:20 ἦσαν f³⁵ [30%] | ἦσαν κA [70%] RP,HE,OC,TR,CP,NU

* 11:26 αιγυπτου f³⁵ κ [84%] RP,HE,OC,CP,NU | εν 1 A | εν αιγυπτω [15%] TR | αιγυπτιων [1%]

καὶ τὴν πρόσχυσιν τοῦ αἵματος, ἵνα μὴ ὁ ὀλοθρεύων τὰ πρωτότοκα θίγη αὐτῶν.
 29 Πίστει διέβησαν τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν ὡς διὰ ξηρᾶς, † ἧς πεῖραν λαβόντες οἱ Αἰγύπτιοι κατεπόθησαν.

30 Πίστει τὰ τείχη Ἱεριχῶ † ἔπεσεν, § κυκλωθέντα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας. 31 Πίστει Ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐ συναπώλετο τοῖς ἀπειθήσασιν, δεξαμένη τοὺς κατασκόπους μετ' εἰρήνης.

Exploits achieved through faith

32 Καὶ τί ἔτι λέγω; Ἐπιλείπει γάρ με* διηγούμενον ὁ χρόνος περὶ Γεδεών, Βαράκ τε καὶ † Σαμψὼν καὶ † Ἰεφθάε, Δαυὶδ τε καὶ Σαμουὴλ καὶ τῶν προφητῶν, 33 οἱ διὰ πίστεως κατηγωνίσαντο βασιλείας, εἰργάσαντο δικαιοσύνην, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν, ἔφραξαν στόματα λεόντων, 34 ἔσβεσαν δύναμιν πυρός, ἔφυγον στόματα μαχαίρας, § ἐνεδυναμώθησαν* ἀπὸ ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ, παρεμβολὰς ἔκλιναν ἀλλοτρίων. 35 Ἔλαβον γυναῖκες

† 11:29 ξηρας f³⁵ [95%] RP,HE,OC,TR,CP | 1 γης ρ^{13,46} κΑ, 0227 [5%] NU † 11:30 ιεριχω f³⁵ [80%] OC,TR,CP | ιεριχω κΑ [20%] RP,HE,NU § 11:30 επεσεν f³⁵ ρ⁴⁶ [94%] RP,HE,OC,TR,CP | επεσαν κΑ [3%] NU | κατεπεσεν [2%] | επεσον [1%] * 11:32 γαρ με f³⁵ ρ^{13,46} I [95%] RP,HE,OC,TR,CP | 21 κΑ [3%] NU | 2 [2%] † 11:32 τε και f³⁵ [96%] RP,HE,OC,TR,CP | — ρ^{13,46} κΑ, I [4%] NU † 11:32 και f³⁵ [95%] RP,HE,OC,TR,CP | — ρ^{13,46} κΑ, I [5%] NU § 11:34 μαχαιρας f³⁵ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | μαχαιρης ρ⁴⁶ κΑ [3%] NU * 11:34 ενεδυναμωθησαν f³⁵ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | εδυναμωθησαν ρ^{13,46} κΑ [3%] NU

ἐξ ἀναστάσεως τοὺς νεκροὺς αὐτῶν· ἄλλοι δὲ ἐτυμπανίσθησαν, οὐ προσδεξάμενοι τὴν ἀπολύτρωσιν, ἵνα κρείττονος ἀναστάσεως τύχωσιν. ³⁶ Ἄτεροι δὲ ἐμπαιγμῶν καὶ μαστίγων πείραν ἔλαβον, ἔτι δὲ δεσμῶν καὶ φυλακῆς. ³⁷ Ἐλιθάσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐπειράσθησαν,† ἐν φόνω μαχαίρας‡ ἀπέθανον. Περιῆλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν· ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι§ ³⁸ —ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος—ἐν* ἐρημίαις πλανώμενοι καὶ ὄρεσιν καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς.

³⁹ Καὶ οὗτοι πάντες, μαρτυρηθέντες διὰ τῆς πίστεως, οὐκ ἔκομίσαντο τὴν ἐπαγγελίαν, ⁴⁰ τοῦ Θεοῦ περὶ ἡμῶν κρείττον τι προβλεψαμένου, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσιν.

12

“Let us run with endurance”

¹ Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς, τοσοῦτον ἔχοντες περικείμενον ἡμῖν νέφος μαρτύρων, ὄγκον ἀποθέμενοι πάντα καὶ τὴν εὐπερίστατον* ἀμαρτίαν, δι’ ὑπομονῆς τρέχωμεν† τὸν

† 11:37 ἐπρίσθησαν ἐπειρασθησαν f³⁵ p¹³ A (88.4%) RP,HE,OC,TR,CP | 21 (κ048) (3.4%) | 1 p⁴⁶ (7.5%) NU | two other variants (0.7%) ‡ 11:37 μαχαίρας f³⁵ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | μαχαίρης p⁴⁶ κA [3%] NU § 11:37 κακουχούμενοι *rell* | κακοχούμενοι [20%] * 11:38 ἐν f³⁵ [94%] RP,HE,OC,TR,CP | ἐπὶ p^{13,46} κA [3%] NU | ἐπ [3%] * 12:1 εὐπερίστατον *rell* | ἀπερίστατον CP † 12:1 τρέχωμεν *rell* | τρεχομεν [20%]

προκειμένον ἡμῖν ἀγῶνα, ² ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως Ἀρχηγὸν καὶ Τελειωτὴν, Ἰησοῦν, ὃς ἀντὶ τῆς προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς ὑπέμεινεν σταυρόν, αἰσχύνης καταφρονήσας, ἐν δεξιᾷ τε τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ κεκάθικεν. †

All legitimate children receive discipline

³ Ἀναλογίσασθε γὰρ § τὸν τοιαύτην ὑπομεμενηκότα ὑπὸ τῶν ἀμαρτωλῶν εἰς αὐτὸν* ἀντιλογία, ἵνα μὴ κάμητε, ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν ἐκλυόμενοι. ⁴ Οὕτω μέχρις αἵματος ἀντικατέστητε † πρὸς τὴν ἀμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι. ⁵ Καὶ ἐκλέλησθε τῆς παρακλήσεως ἣτις ὑμῖν ὡς υἱοῖς διαλέγεται· «Υἱέ μου, μὴ ὀλιγώρει παιδείας Κυρίου, μηδὲ ἐκλύου ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος· ⁶ ὃν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει, μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται.»

⁷ Εἰ † παιδεῖαν ὑπομένετε, ὡς υἱοῖς ὑμῖν προσφέρεται ὁ Θεός· τίς γὰρ ἐστίν § υἱὸς ὃν οὐ παιδεύει πατήρ; ⁸ Εἰ δὲ χωρὶς ἐστε παιδείας (ἧς μέτοχοι γεγόνασιν πάντες), ἄρα

† 12:2 κεκαθικεν f³⁵ κA [95%] RP,HE,OC,CP,NU | εκαθισεν p⁴⁶ [5%] TR § 12:3 γαρ f³⁵ p⁴⁶ κA [90%] RP,HE,OC,TR,NU | ουν [10%] CP * 12:3 αυτον f³⁵ (91.8%) RP,HE,OC,TR,CP | αυτους p^{13,46} (3.6%) | εαυτον A (2.7%) NU | εαυτους κ (1.1%) | four other readings 048 (0.9%) † 12:4 αντικατεστητε f³⁵ κA [83%] RP,HE,OC,TR,CP,NU | αντεκατεστητε [15%] | αντικατεστηκεν p⁴⁶ | αντεστητε [2%] † 12:7 ει f³⁵ [35%] OC,TR,CP | εις κA [65%] RP,HE,NU § 12:7 εστιν f³⁵ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | — p¹³ κA,I [3%] NU

νόθοι ἐστὲ καὶ οὐχ υἱοί.* 9 Εἶτα τοὺς μὲν τῆς σαρκὸς ἡμῶν πατέρας εἵχομεν παιδευτὰς καὶ ἐνετρεπόμεθα. Οὐ πολλῶ† μᾶλλον‡ ὑποταγησόμεθα τῷ Πατρὶ τῶν πνευμάτων καὶ ζήσομεν; 10 Οἱ μὲν γὰρ πρὸς ὀλίγας ἡμέρας κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς ἐπαίδευον, ὁ δὲ ἐπὶ τὸ συμφέρον, εἰς τὸ μεταλαβεῖν τῆς ἀγιότητος αὐτοῦ. 11 Πᾶσα δὲ παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι, ἀλλὰ λύπης· ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσιν δικαιοσύνης.

Watch your step!

12 Διὸ τὰς παρειμένας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα ἀνορθώσατε, 13 καὶ τροχιάς§ ὀρθὰς ποιήσατε* τοῖς ποσὶν ὑμῶν, ἵνα μὴ τὸ χωλὸν ἐκτραπῆ, ἰαθῆ δὲ μᾶλλον.

14 Εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων, καὶ τὸν ἀγιασμόν οὐ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν Κύριον· 15 ἐπισκοποῦντες μὴ τις ὕστερῶν ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, μὴ τις ρίζα πικρίας ἄνω φύουσα ἐνοχλῆ καὶ διὰ ταύτης† μιανθῶσιν πολλοί, 16 μὴ τις πόρνος, ἢ βέβηλος ὡς

* 12:8 εστε και ουχ υιοι f³⁵ [97%] RP,HE,OC,TR(CP) | 2341 p⁴⁶KA [3%] NU † 12:9 πολλω f³⁵ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | πολυ p⁴⁶KA [2%] NU | — [1%] ‡ 12:9 μαλλον f³⁵ KA,I,048 [98%] RP,HE,OC,TR,CP | δε 1 p^{13,46} [2%] NU § 12:13 τροχιας *rell* | πραχιας CP * 12:13 ποιησατε f³⁵ A [96%] RP,HE,OC,TR,CP | ποιειτε p⁴⁶KC [3%] NU | ποιησετε 048 [1%] † 12:15 δια ταυτης f³⁵ κ (84.3%) RP,HE,OC,TR,CP | δι αυτης p⁴⁶A,048 (15.7%) NU

Ἦσαυ, † ὃς ἀντὶ βρώσεως μιᾶς ἀπέδοτο § τὰ πρωτοτόκια αὐτοῦ.* 17 Ἴστε γὰρ ὅτι καὶ μετέπειτα θέλων κληρονομήσαι τὴν εὐλογίαν ἀπεδοκιμάσθη· μετανοίας γὰρ τόπον οὐχ εὔρεν, καίπερ μετὰ δακρῶν ἐκζητήσας αὐτήν.

Sinai vs Zion

18 Οὐ γὰρ προσεληλύθατε ψηλαφωμένῳ ὄρει καὶ † κεκαυμένῳ πυρὶ καὶ γνόφῳ καὶ σκότῳ † καὶ θυέλλῃ· 19 καὶ σάλπιγγος ἤχῳ καὶ φωνῇ ῥημάτων, ἧς οἱ ἀκούσαντες παρητήσαντο μὴ προστεθῆναι αὐτοῖς λόγον 20 (οὐκ ἔφερον γὰρ τὸ διαστελλόμενον· «Κἂν θηρίον θίγη τοῦ ὄρους, λιθοβοληθήσεται»· § 21 καὶ οὕτως* φοβερὸν ἦν τὸ φανταζόμενον, Μωϋσῆς εἶπεν, «Ἐκφοβός εἰμι καὶ ἔντρομος») 22 ἀλλὰ προσεληλύθατε Σιών Ὅρει, καὶ πόλει Θεοῦ ζῶντος, Ἱερουσαλήμ † ἐπουρανίῳ, καὶ

† 12:16 ἦσαυ f³⁵ [30%] | ἦσαυ κA [70%] RP,HE,OC,TR,CP,NU
 § 12:16 ἀπεδοτο f³⁵ κ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | ἀπεδοτο ϣ⁴⁶ A,C [3%] NU * 12:16 αὐτου f³⁵ [97%] RP,HE,OC,TR,CP | εαυτου κA,C [3%] NU | — ϣ⁴⁶ † 12:18 ψηλαφωμενω ορει και f³⁵ (94%) RP,HE,OC,TR,CP | 213 (2.3%) | 12 (1.6%) | 13 ϣ⁴⁶ κA,C,048 (2.1%) NU | scattered among the variants (1%) have ψηλαφομενω † 12:18 και σκοτω f³⁵ (93.3%) RP,HE,OC,TR,CP | 1 σκοτει ϣ⁴⁶ (0.5%) | 1 ζοφω κA,C,048 (4.8%) NU | — (1.4%)
 § 12:20 λιθοβοληθησεται *rell* | 1 η βολιδι κατατοξευθησεται [4%] TR * 12:21 ουτως C [70%] RP,TR,CP | ουτω f³⁵ κA [30%] HE,OC,NU (I include this to illustrate that many MSS do not drop the final ς before a consonant, even in the minuscule period; which reinforces my suspicion that the practice did not obtain in the Autographs.) † 12:22 ιερουσαλημ f³⁵ [80%] RP,OC,TR,CP | ιερουσαλημ κA [20%] HE,NU

μυριάσιν ἀγγέλων πανηγύρει, ²³ καὶ ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένων, † καὶ Κριτῇ Θεῷ πάντων, καὶ πνεύμασιν δικαίων τετελειωμένων, ²⁴ καὶ διαθήκης νέας Μεσίτη, Ἰησοῦ, καὶ αἵματι ῥαντισμοῦ κρεῖττον[§] λαλοῦντι παρὰ τὸ* Ἄβελ. †

Warning: "Our God is a consuming fire"

²⁵ Βλέπετε μὴ παραιτήσησθε τὸν λαλοῦντα. Εἰ γὰρ ἐκεῖνοι οὐκ ἔφυγον, † τὸν ἐπὶ[§] γῆς παραιτησάμενοι* χρηματίζοντα, πολλῶ[†] μᾶλλον ἡμεῖς οἱ τὸν ἀπ' οὐρανοῦ[†] ἀποστρεφόμενοι. ²⁶ οὗ ἡ φωνὴ τὴν γῆν ἐσάλευσεν τότε, νῦν δὲ ἐπήγγελλται λέγων, «Ἔτι ἅπαξ ἐγὼ σεῖω[§] οὐ μόνον τὴν γῆν ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανόν.» ²⁷ Τὸ δὲ <ἔτι ἅπαξ> δηλοῖ τῶν σαλευομένων τὴν* μετάθεσιν (ὡς

† 12:23 ἐν ουρανοῖς ἀπογεγραμμένων f³⁵ 0228 [85%] RP, HF, OC, TR, CP | 312 ϣ⁴⁶ κA, C, 048 [15%] NU § 12:24 κρεῖττον f³⁵ κA, C [95%] RP, HF, OC, CP, NU | κρεῖττονα ϣ⁴⁶ [5%] TR * 12:24 το f³⁵ ϣ⁴⁶ [30%] HF | τον κA [70%] RP, OC, TR, CP, NU † 12:24 ἀβελ f³⁵ [80%] OC, TR, CP | ἀβελ κA [20%] RP, HF, NU † 12:25 ἐφυγον f³⁵ ϣ⁴⁶ [97%] RP, HF, OC, TR, CP | ἐξεφυγον κA, C, I, 048 [3%] NU § 12:25 ἐπι *rell* | 1 τῆς (1.2%) OC, TR * 12:25 τον ἐπι (+τῆς OC) γῆς παραιτησάμενοι f³⁵ ϣ⁴⁶ (91.8%) RP, HF (OC) TR, CP | 4123 (4.1%) | 123 (1.2%) | 2341 κA, C, I, 048 (2.3%) NU | three other variants (0.5%) † 12:25 πολλῶ f³⁵ ϣ⁴⁶ [96%] RP, HF, OC, TR, CP | πολὺ κA, C [3%] NU | ποσῶ [1%] † 12:25 ουρανοῦ f³⁵ κ [40%] CP | ουρανῶν ϣ⁴⁶ A, C [60%] RP, HF, OC, TR, NU § 12:26 σεῖω f³⁵ [97%] RP, HF, OC, TR, CP | σεῖσω ϣ⁴⁶ κA, C, I, 048 [3%] NU * 12:27 των σαλευομένων τὴν f³⁵ (94%) RP, HF, OC, TR, CP | 12 ϣ⁴⁶ 048 (2.1%) | 312 κA, C (3.4%) [NU] | one other variant (0.5%)

πεποημένων), ἵνα μείνη τὰ μὴ σαλευόμενα.
²⁸ Διὸ βασιλείαν ἀσάλευτον
 παραλαμβάνοντες, ἔχωμεν† χάριν δι' ἧς
 λατρεύομεν‡ εὐαρέστως τῷ Θεῷ, μετὰ αἰδοῦς
 καὶ εὐλαβείας·§ ²⁹ καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν πῦρ
 καταναλίσκου.

Practical instructions

13

¹ Ἡ φιλαδελφία μενέτω. ² Τῆς φιλοξενίας
 μὴ ἐπιλανθάνεσθε, διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν
 τινες ξενίσαντες ἀγγέλους. ³ Μιμνήσκεσθε
 τῶν δεσμίων ὡς συνδεδεμένοι, τῶν
 κακουχομένων* ὡς καὶ αὐτοὶ ὄντες ἐν
 σώματι. ⁴ Τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσιν καὶ ἡ
 κοίτη ἀμίαντος, πόρνους δὲ† καὶ μοιχοὺς
 κρινεῖ ὁ Θεός. ⁵ Ἀφιλάργυρος ὁ τρόπος,
 ἀρκούμενοι τοῖς παροῦσιν, αὐτὸς γὰρ εἶρηκεν,
 «Οὐ μὴ σε ἀνῶ, οὐδ' οὐ μὴ σε ἐγκαταλίπω.»‡
⁶ Ὡστε θαρροῦντας ἡμᾶς λέγειν· «Κύριος ἐμοὶ
 βοηθός, καὶ§ οὐ φοβηθήσομαι. Τί ποιήσει μοι
 ἄνθρωπος;»

† 12:28 εχωμεν f³⁵ A,C [75%] RP,HE,OC,TR,CP,NU | εχομεν p⁴⁶ κ
 [25%] ‡ 12:28 λατρευομεν f³⁵ κ [85%] CP,RP,HF | λατρευωμεν
 A,C,048 [15%] OC,TR,NU | λατρευσωμεν p⁴⁶ § 12:28 αιδους
 και ευλαβειας f³⁵ (90.4%) RP,HE,OC,TR,CP | 321 (3.2%) | 32
 δεους (p⁴⁶) κA,C(048) (3.4%) NU | δεους 23 (1.2%) | 32 φοβου
 (1.4%) | 12 ευσεβειας (0.4%) * 13:3 κακουχομενων *rell* |
 κακοχομενον (C) [30%] † 13:4 δε f³⁵ C [96%] RP,HE,OC,TR,CP
 | γαρ p⁴⁶ κA [3%] NU | — [1%] ‡ 13:5 εγκαταλιπω f³⁵ [50%]
 OC,TR,CP,NU | εγκαταλειπω p⁴⁶ κA,C [50%] RP,HF § 13:6 και
 f³⁵ p⁴⁶ A [97%] RP,HE,OC,TR,CP[NU] | — κC [3%]

7 Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς, μιμεῖσθε τὴν πίστιν. 8 Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς* καὶ σήμερον, ὁ αὐτός, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. 9 Διδαχαῖς ποικίλαις καὶ ξέναις μὴ παραφέρεσθε,† καλὸν γὰρ χάριτι βεβαιοῦσθαι τὴν καρδίαν, οὐ βρώμασιν, ἐν οἷς οὐκ ὠφελήθησαν οἱ περιπατήσαντες.‡

Join Jesus outside the camp

10 Ἔχομεν θυσιαστήριον ἐξ οὗ φαγεῖν οὐκ ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ τῆ σκηνῆ λατρεύοντες.

11 Ὡν γὰρ εἰσφέρεται ζῶων τὸ αἷμα, περὶ ἁμαρτίας, εἰς τὰ Ἅγια διὰ τοῦ ἀρχιερέως, τούτων τὰ σώματα κατακαίεται ἔξω τῆς παρεμβολῆς, 12 διὸ καὶ Ἰησοῦς, ἵνα ἀγιάσῃ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὸν λαόν, ἔξω τῆς πύλης ἔπαθεν. 13 Τοίνυν ἐξερχώμεθα§ πρὸς αὐτὸν ἔξω τῆς παρεμβολῆς, τὸν ὀνειδισμόν αὐτοῦ φέροντες. 14 οὐ γὰρ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν* ἐπιζητοῦμεν.

15 Δι' αὐτοῦ οὖν† ἀναφέρωμεν‡ θυσίαν αἰνέσεως διὰ παντὸς τῷ Θεῷ, τοῦτ' ἔστιν,

* 13:8 χθες f³⁵ [95%] RP,HE,OC,TR,CP | εχθες p⁴⁶ κA,C [5%] NU † 13:9 παραφερεσθε f³⁵ p⁴⁶ κA,C [85%] RP,HE,OC,CP,NU | περιφερεσθε [15%] TR ‡ 13:9 περιπατησαντες f³⁵ C [98%] RP,HE,OC,TR,CP | περιπατουντες p⁴⁶ κA [2%] NU § 13:13 εξερχωμεθα *rell* | εξερχωμεθα [20%] * 13:14 μελλουσαν *rell* | μενουσαν CP † 13:15 ουν f³⁵ A,C [98%] RP,HE,OC,TR,CP[NU] | — p⁴⁶ κ [2%] ‡ 13:15 αναφερωμεν *rell* | αναφερομεν [20%]

καρπὸν χειλέων ὁμολογούντων τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. ¹⁶ (Τῆς δὲ εὐποιίας καὶ κοινωνίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε, τοιαύταις γὰρ θυσίαις εὐαρεστεῖται ὁ Θεός.)

Concluding requests

¹⁷ Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπέικετε, αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδώσοντες, ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσιν καὶ μὴ στενάζοντες (ἀλυσιτελὲς γὰρ ὑμῖν τοῦτο).

¹⁸ Προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν· πεποιθήμεν[§] γὰρ ὅτι καλὴν συνείδησιν ἔχομεν, ἐν πᾶσιν καλῶς θέλοντες ἀναστρέφεσθαι. ¹⁹ περισσοτέρως δὲ παρακαλῶ τοῦτο ποιῆσαι ἵνα τάχιον ἀποκατασταθῶ ὑμῖν.

Benediction

²⁰ Ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης—ὁ ἀναγαγὼν ἐκ νεκρῶν τὸν Ποιμένα τῶν προβάτων τὸν μέγαν ἐν αἵματι διαθήκης αἰωνίου, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν*— ²¹ καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ ἔργῳ† ἀγαθῶ εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ, ποιῶν ἐν ὑμῖν‡ τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ, διὰ

§ 13:18 πεποιθήμεν f³⁵ [95%] RP,HE,OC,TR,CP | πειθομεθα ϣ⁴⁶A,C [3%] NU | πειθομαι [2%] | ὅτι καλὴν θα κ (Aleph really got lost.) * 13:20 ἰησοῦν f³⁵ ϣ⁴⁶κA,C [90%] RP,HE,OC,TR,NU | 1 χριστοῦ [10%] CP † 13:21 ἐργῶ f³⁵ C (96.9%) RP,HE,OC,TR,CP | 1 καὶ λογῶ A (1.4%) | — κ (1.4%) NU | τῶ ϣ⁴⁶ ‡ 13:21 ὑμῖν f³⁵ A,C [70%] RP,HE,OC,TR,CP | ἡμῖν ϣ⁴⁶κ [30%] NU

Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. § Ἀμήν.

Sign-off

²² Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἀνέχεσθε τοῦ λόγου τῆς παρακλήσεως, καὶ γὰρ διὰ βραχέων ἐπέστειλα ὑμῖν. ²³ Γινώσκετε τὸν ἀδελφὸν* Τιμόθεον ἀπολελυμένον, μεθ' οὗ ἔαν τάχιον ἔρχηται, ὄψομαι ὑμᾶς.

²⁴ Ἀσπάσασθε πάντας τοὺς ἡγουμένους ὑμῶν καὶ πάντας τοὺς ἀγίους. Ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας.

§ 13:21 των αιωνων f³⁵ κA(C) [85%] RP,HE,OC,TR[NU] | — p⁴⁶ [15%] CP * 13:23 αδελφον f³⁵ [95%] RP,HE,OC,TR,CP | 1 ημων p⁴⁶ κA,C [5%] NU

25 Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.†‡

† 13:25 αμην f³⁵ A,C [97%] RP,HE,OC,TR,CP | — ϣ⁴⁶κλ^v [3%]
 NU ‡ 13:25 The citation of f³⁵ is based on thirty-five MSS—18, 35, 141, 201, 204, 328, 386, 394, 444, 604, 757, 824, 928, 959, 1072, 1075, 1100, 1248, 1249, 1503, 1548, 1637, 1725, 1732, 1761, 1768, 1855, 1864, 1865, 1892, 2080, 2466, 2554, 2587 and 2723—all of which I collated myself. 2554 is a ‘perfect’ representative of f³⁵ in Hebrews, as it stands, and the exemplars of 35, 1637, 2080 and 2723 may have been, while several others were off by only one variant. Since these MSS come from all over the Mediterranean world (Sinai, Jerusalem, Patmos, Aegean, Constantinople, Bucharest, Trikala, Mt. Athos [six different monasteries], Athens, Grottaferrata, Vatican, etc.) they are certainly representative of the family, giving us the precise family profile—it is reflected in the Text without exception. In the statements of evidence I have included the percentage of manuscript attestation for each variant, within either () or []. I have used () for the evidence taken from *TuT*, which I take to be reasonably precise. For the variant sets that are not covered there I had to revert to von Soden and the apparatus of N-A²⁷, supplementing from other sources where possible (Scrivener and Tischendorf)—the percentages offered, I have used [] for these, are extrapolations based on a comparison of these sources. I venture to predict, if complete collations ever become available, that for any non-Byzantine variants listed with 5 to 1% support (in my apparatus) the margin of error should not exceed ±1%; for non-Byzantine variants listed with 10 to 6% support the margin of error should hardly exceed ±3%; where there is some division among the Byzantine witnesses the margin of error should rarely exceed ±15%. However, I guarantee the witness of f³⁵. Please see the last footnote for Matthew for further information.

Ἡ Καινή Διαθήκη
The Greek New Testament According to Family 35,
Wilbur Pickering

Copyright © 2020 Wilbur N. Pickering

Language: Ελληνική (Greek, Ancient)

Dialect: Koine

Contributor: Dwayne Green, Robert A. Boyd

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-12-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 31 Jan 2023 from source files dated 23 Dec 2022

cf64fb6f-e463-5ebb-820f-5a4a7bb37b73